

Västerås stifts

MANUSIN

Tidningen för dig som arbetar / är förtroendevald i Västerås stift. Nr 2 2013

Skogen hemma och borta

– Kyrkans skogsförvaltning och LevasFlor

En vanlig dag i Hedemora

– Våffelcafe, musik och FriA gården

Ungdomsrådgivarna

– på kyrkomötet

Glöm inte att skriva
in i almanackan att
det är stiftsmöte den
5-6 september 2014

- Gravstenar bär en kulturhistoria • Eric Thorsell – en folkbildare trött på hyckleri • Nu utvärderas den kyrkoantikvariska ersättningen • De fattigas biskop • Välkommen till nya webshoppen!
- Ungdomsgrupper, hackor, mobiler och datorer • Sju landmärken för hälsa och utveckling
- Stiftsgården vandrar mot att bli ett Pilgrimscentrum • Bli flyktingguide, gör skillnad!

En kyrka med bredd

Knappast någon annan organisation har sådan bredd i sitt arbete som Svenska kyrkan. Kanske blir det så med nödvändighet eftersom kyrkan arbetar med livet i dess mångfald. Det som rör livets villkor och erfarenheter. Det som berör oss som människor på djupet. Frågor av stor komplexitet och avgörande betydelse för vårt sätt att förstå och bearbeta livets villkor.

Men bredden syns också i både arbetsområden och geografi. Svenska kyrkan arbetar med alltifrån skogsbruk till själavårdande samtal. Och vi är verksamma på olika platser runt om i världen. Unga människor med sina rötter i vårt stift är volontärer i Tanzania och Moçambique.

Bredden i det som är Svenska kyrkans uttryck är en tydlig styrka hos kyrkan. Västerås stifts Magasin speglar i det här numret just detta.

I Sverige som är ett land fyllt skog och där skogsbruk är en basindustri drivs i Västerås stift ett certifierat och miljöinriktat skogsbruk som skapar resurser till kyrkans verksamhet. Det är rimligt att ställa höga krav på kyrkans skogsförvaltning säger Jens Brorsson jägmästare och verksam inom stiftets skogsförvaltning. Konfirmander i vårt stift har sedan 2006 årligen efter sin konfirmandtid fått fylla i en enkät som utvärdering av denna. I år har ca 800 konfirmander i vårt stift svarat på enkäten. Här finns nu redovisat en del av resultatet som exempelvis att 86 % har tyckt om att vara konfirmand.

I våra församlingar pågår varje dag året runt detta breda och komplexa arbete. Vi får se det genom ett långt reportage från Hedemora. Här finns bredden med våffelcafé, musik som metod att möta människor med särskilda behov, den diakonala mötesplatsen FriA gården och samtal med präst i Centrumgallerian. Vi får också en inblick i Kyrkomötets arbete och ett möte med kyrkomötets nyvalde ordförande Karin Perers.

Stiftsgården i Rättvik arbetar med en modell som kallas sju landmärken för hälsa och hållbar utveckling. Vi får också ett antal kortare berättelser om spännande utveckling i några av stiftets församlingar. Det är viktigt att vi delar det som vi gläder oss över och det som vi kanske till och med är stolta över i våra församlingar. Det är inte bara vi som reser ut i världen utan världen kommer också till oss bland annat genom våra vänstift och de möten som sker inte minst genom vänförsamlingar. Men också genom att människor kommer till vårt land för att söka skydd och möjlighet till ett liv i fred. I Magasinet denna gång får vi lyssna till erfarenheter från en flicka som går i Lindgårdsskolan i Västanfors-Västervåla församling. Hennes uppsats skildrar minnen och erfarenheter som vi behöver möta för att förstå betydelsen av att ta emot den som kommer till oss.

Till allt detta kommer självklart det intressanta kursutbudet för Västerås stift med särskild betoning på ett stort antal seminariedagar för alla er som under 2014 kommer att arbeta med församlingsinstruktionen. I Västerås Stifts Magasin möter du en kyrka med bredd och djup som med vitt skilda uttryck möter människor. En kyrka som är i ständig utveckling och som strävar efter att gestalta kristen tro här och nu. ●

Ola Söderberg, stiftsprost

Så görs magasinet

Västerås stifts Magasin ges ut av Västerås stift två gånger per år och skickas adresserat till anställda, förtroendevalda och frivilliga i stiftet. Adresser är hämtade från respektive församling. Stämmer inte uppgifterna, kontakta oss på 021-17 85 00 så ändrar vi.

Redaktion:

Pelle Söderbäck, Lotta Söderberg, Åke Paulsson

Omslagsbild:

Magnus Aronson

Grafisk form:

Åke Paulsson

Teckensnitt:

Magnesium, Gill Sans, Foundry Sterling, Syncro, Victorian m.fl.

Utrustning:

Datautrustning: PC, Intel QuadCore 2,7 Ghz, 8Gb RAM, 1,5TB HD, Macbook Pro i7 2,35Hz GHz, 8GB RAM, 500GB HD. *Fotoutrustning:* Canon 5D mkII, Canon 1D MkII, diverse objektiv: 15-300mm. *Programvara:* Adobe InDesign CS5, Adobe Illustrator CS5, Adobe Photoshop CS5, Microsoft Word 2010

Papper

Omslag, MultiArt silk 250g
Inlaga, MultiArt silk 150g

Upplaga: 6000 ex

ISSN: 1653-8536

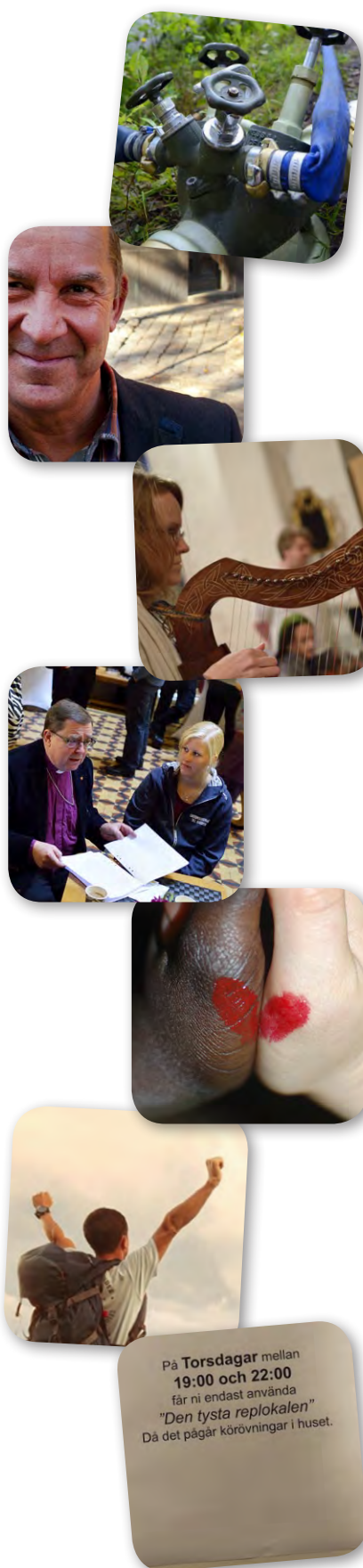
Tryck: Åtta.45

Distribution: Åtta.45

Ansvarig utgivare: Ola Söderberg

Innehåll magasinet nr 16

Ledare	2
Skogen hemma och borta	5-13
Naturhänsyn måste få kosta!	6
"Det brinner för lite isvensk skog idag"	8
LevasFlor – bistånd genom verksamhet	12
En rundare kyrka	14
Den mediterande dalahästen	16
Konfirmand 2013, bra samtal om livets mening	17
En vanlig dag i Hedemora	18-25
Våffelcafé för kropp och själ	18
Med musik utan gränser	20
FriA gården	22
"Vi tror på Gud och Gud tror på oss"	24
En megakändis från Djura - långt före såpans tid	26
Gravstenar bär en kulturhistoria	28
Eric Thorsell – en folkbildare trött på hyckleri	29
Ungdomsrådgivarna på kyrkomötet	30
Nu utvärderas den kyrkoantikvariska ersättningen	34
De fattigas biskop	36
Välkommen till nya webshoppen!	37
Sofia Olsson, ungdomsstipendiats i Tanzania: "Allt kändes så självklart!"	38
Ungdomsgrupper, hackor, mobiler och dator	40
Sju landmärken för hälsa och utveckling	42
Stiftsgården vandrar mot att bli ett Pilgrimscentrum	44
Bli flyktingguide, gör skillnad!	45
Du kan förbättra din existentiella hälsa hela livet	46
Alla vill vara behövda	48
En båt med för liten köl	48
Läsvärt inför Julen	50
Jonas Eek, Verbum: Berätta de goda berättelserna!	53
Gröna skott på kyrkans träd	54
Lina Abufayyad, 15 år "Jag ville berätta det som händer där..."	57
Handboksförslaget: En fantastisk möjlighet att prata gudstjänst!	60
Svenska kyrkan i Falun Ständigt öppen replokal där unga tar ansvar	61
På väg mot en ny kyrkohandbok	62
Svenska Kyrkans Unga – En rörelse som växer	63
Kurser i stiftet	65

Skogen hemma och borta

De flesta av oss har en djup relation till skogen. Det kan handla om minnet från barndomens kojor, om vandring över fuktig mossa, om bär och svamp. Skogen är också jordens lunga, den behövs för planetens liv. Men det är ett levande material, den är i ständig förändring. En skog ska vårdas för att växa och för att ge rätt avkastning. Läs om stiftets arbete med ett certifierat skogsbruk och läs om Levas Flor, det skogsprojekt som drivs gemensamt med Lebombostiftet i Moçambique.

Kyrkans skogsförvaltning;

Naturhänsyn måste få kosta!

– Vi har höga ambitioner när det gäller miljö och naturhänsyn. Det är rimligt att ställa höga krav på kyrkans skogsförvaltning. Kanske högre än på andra aktörer. Det säger Jens Brorsson, jägmästare i stiftet och bland annat ansvarig för miljöfrågorna.

Text & Foto: Pelle Söderbäck

Kyrkoordningen stadgar att de s.k. prästlönetillgångarna (PLT) ska förvaltas så att de ger "bästa möjliga uthålliga totalavkastning". När detta ska växlas ner till vardag handlar det om frågor som certifiering, reduktion av körsador, information, skogsmark som avsätts för att bibehålla naturvärden och annan "generell hänsyn". Samtidigt som skogen ska ge god ekonomisk avkastning. Finns det en motsättning mellan miljöhänsyn och ekonomi?

– Nej, svarar Jens snabbt. Men naturhänsyn kostar pengar. Det finns stora ekonomiska värden i skogen. Vi har avsatt 8 procent av vår produktiva skogsmark som vi sköter enbart för att bibehålla naturvärden. Det är 3500 hektar som vi vårdar utan att vi tjänar några pengar på det.

– Det kan handla om nyckelbiotoper, om gamla skogar som ger historik åt en bygd, naturskogar eller skogar som hyser rödlistade arter. I allt skogsbruk vi bedriver tar vi också en "generell hänsyn" till natur- och kulturvärden.

Det finns mycket känslor och intresse när det gäller skog och skogsbruk. Inte minst när det rör skog som förvaltas av kyrkan. – Det syns på alla reaktioner vi får, både positiva och negativa, säger Jens. Det är viktigt för många att det är kyrkans mark. Och kyrkan har ett större ansvar jämfört med andra aktörer.

Många negativa reaktioner gäller körsador efter avverkningar. Reaktioner som ofta står för något större, en förändrad skog.

– Det finns en besvikelse att "skogen är borta". Jag känner inte igen mig, hittar inte.

Och det måste hängas upp på något.

– Men visst är körsador ett jätteproblem.

Det vi jobbar hårt med är att bli kvitt körsador som har en negativ miljöpåverkan.

Det är till exempel känsligt om man är nära vatten. De flesta körsador går att reducera.

Men viss spårbildning får vi nog lära oss att leva med!

Sedan år 1998 är Västerås stifts skogsbruk certifierat. Det ska drivas med sociala hänsyn, med miljöansvar och samtidigt vara ekonomiskt hållbart. (Se *faktaruta om certifiering*). Med certifieringen ges konkreta verktyg för det dagliga arbetet.

– Det är en självklarhet att vi ska vara certifierade, menar Jens. Vi ska bedriva ett uthålligt skogsbruk och med certifieringen får vi en detaljerad vägledning. Ett jättebra verktyg och att det funkar ger oss ett bra kvitto på att vi gör det vi ska göra. Vi blir också regelbundet kontrollerade och reviderade av externa granskare.

En annan viktig samarbetspartner är lokalbefolkningen. Inte minst de 150 jaktlag som jagar på kyrkans marker.

– Vi försöker ha en stor lokal förankring i jaktlagen. De som bor i församlingen är de som i första hand ska nyttja kyrkans mark. Vi har också ett långsiktigt samarbete med jaktlagen. De kan sina marker. Och de finns på plats om det händer något! 📍

FSC® märkning

I 1998 blev prästlönetillgångarna certifierade enligt FSC (*Forest Stewardship Council*) som är en internationell oberoende organisation som arbetar för ett ekologiskt ansvarsfullt skogsbruk.

Målet med FSC-certifiering är att skogen ska förvaltas och brukas i former som:

- vidmakthåller och vid behov återskapar ekosystemens produktionsförmåga, fundamentala ekologiska processer och biologiska mångfald,
- ger trygga försörjningsmöjligheter och en säker arbetsmiljö, respekterar lokalbefolkningens kultur och hävdvunna rättigheter, beaktar värden som vilt, svamp, bär, fiske och rekreation, samt
- ger långsiktig, värdefull virkesproduktion och god ekonomisk lönsamhet 📍

Det säger kyrkoordningen

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt förvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. (Kyrkoordningen kap 46 § 3)

Fakta

Stiftets innehav av mark och andra tillgångar kallas för prästlönetillgångar (PLT). Namnet har en historisk bakgrund då prästerna förr till stor del blev försörjda av vad skog, åker och äng gav.

Prästlönetillgångarna består av fastigheter (prästlönefastigheter) och andra tillgångar (prästlönefonden). Fram till 1910 brukade prästerna själva jord och skog. Därefter tog Domänstyrelsen (staten) över förvaltningen av skogen medan jorden utarrenderades av länsstyrelsen i samråd med domkapiteln. Prästerna avlönades av pastoraten med avkastningen från skog och jord. Från 1932 till 1972 förvaltades skog, jord och fond av pastoraten under uppsikt av stiftsnämnder och boställsnämnder. Efter 1972 tog stiftet över förvaltningen av skogen men jordbruken och prästlönefonden blev kvar i pastoratsförvaltning fram till 1995, då stiftet även tog över dessa tillgångar. Från o. m. 1995 kallas också tillgångarna för Prästlönetillgångar. Församlingarna i stiftet har andelar i tillgångarna vars storlek beror på värdet vid tidpunkten för överföringen från pastorat till stift. Prästlönefastigheterna är i Västerås stift huvudsakligen skogsfastigheter, men även en del jordbruksmark (ca 900 ha) ingår.

Verksamheten genomsyras av en hög medvetenhet för kvalitet och miljö och sedan november 1998 är Prästlönetillgångarna i Västerås stift skogscertifierade.

Förvaltningen av prästlönetillgångarna sköts av Västerås Stift Skog AB 📍

Licensnummer: FSC-C014110

”Det brinner för lite i svensk skog idag”

Bildreportaget

Foto: Magnus Aronson

Brand är något naturligt, i alla tider har det brunnit i skogen. Men skogsbränderna minskar bland annat beroende på snabbare och effektivare släckningsmetoder. Därför ingår naturvårdsbränning och hyggesbränning i modernt skogsbruk.

– Det brinner för lite i svensk skog idag, förklarar Jens Brorsson.

Text: Pelle Söderbäck

Jan Skoglund ansvarade för bränningen i Ängelsberg.

Foto: Pelle Söderbäck

Kort sagt kan man säga att det handlar om att anlägga en skogsbrand. Vid naturvårdsbränning tänds man ett befintligt skogsbestånd, vid hyggesbränning ett avverkat hygge. Målet är i stort sett detsamma; att ge de arter som är knutna till brand, bränd ved och värme livsmöjligheter: Hyggesbränning är en gammal metod för att få fram ny och livskraftig skog. Tallen är ett träd som är byggt för att klara bränder: En tall som utsätts för brand härdras, ofta blir de gamla och välväxta. För att efterlikna en naturlig skogsbrand så långt det är möjligt måste marken vara torr: Detta för att eld och värme ska

tränga ner i jorden och bränna sig igenom humuslagret.

I augusti genomförde Västerås stifts Skog en hyggesbränning i Ängelsberg, öster om Västervåla kyrka.

– Vi var och tittade på resultatet någon månad senare och det ser bra ut, säger Jan Skoglund som ansvarade för bränningen i Ängelsberg. Några träd har blåst omkull. Det finns både stående och liggande död ved. Här kan vi fröså tall till våren. Elden har bränt bort humuslagret och fröet kan nå mineraljorden. Det här området utsynades för bränning redan vid avverkningen 📍

Bilden till höger: Det är viktigt att först vattna där elden ska begränsas. Sedan tänds man mot vindriktningen och flyttar sig successivt vidare över hygget.

Bilden nedan: Det är bra att vara nära vatten. Inte minst om något skulle gå snett. I Ängelsberg brändes ett hygge nära Märrsjön.

Bilden nedan: Det är ett långt efterarbete. Området ska bevakas minst tre dygn efter att det för sista gången funnits synlig rök. Detta då elden kan finnas kvar i rotsystemen.

LevasFlor

— bistånd genom verksamhet

Ett sätt att bedriva bistånd på är att bedriva en verksamhet själv och därigenom ha kontroll på vart pengarna går. Genom att bedriva en industriell verksamhet så kan också insatta medel förmeras genom att produktion ökar förädlingsvärdet.

Percy Barnevik har sagt *"Den hjälp till självhjälp som vi praktiserar har 20 gånger större effekt per satsad krona än traditionellt bistånd. Människorna blir inte passiva mottagare, utan entreprenörer. När företagen växer blir det som ringar på vattnet och den ökade levnadsstandarden är bestående"*.

Text: Torgny Söderberg, ledamot i LevasFlors styrelse. Foto: LevasFlor

Ur det perspektivet är det intressant att titta på LevasFlor, Lda i Moçambique, som till 90 % ägs av Västerås stift och till 10 % av vänstiftet Lebombo och företaget grundades för att bli ett stöd för vänstiftet. Det började 2006 med att LevasFlor grundades och fick en skogskoncession på ca 46 000 ha på 50 år av den moçambikiska staten vid byn Condue ca 16 mil norr om hamnstaden Beira i centrala Moçambique. Det är i ett område med lövskog och mycket vackra omgivelningar och ligger granne

med den stora nationalparken Gorongosa. Arealen är ungefär lika stor som prästlönetillgångarna i Västerås stift, men avverkningsgraden ligger på mindre än tiondelen eftersom endast enstaka träd med en diameter över 40 cm avverkas och huvuddelen är av ett träslag som heter msasa som påminner om ek.

I anläggningen finns en bandsåg, torkar, impregneringsanläggning samt snickeri och den sågade årsvolymen ligger på närmare 3 000 m³ och huvudprodukten är järnväg-

Produktion av lastpallar

slipers. Bland övriga produkter kan nämnas 12 000 lastpallar, byggmateriel, huselement, dörrar och fönster. Försäljningen går i huvudsak till den inhemska marknaden, men en del också till grannländerna.

I Beira finns också ett lager för försäljning av byggnadsvirke, dörrar och fönster.

LevasFlor är det enda FSC-certifierade företaget i södra Afrika i sin bransch och det innebär en skogsvårdplan och att avverkningen sker på ett kontrollerat sätt. Det betyder också att företaget tar ett socialt ansvar för sina anställda och att säkerhetsaspekterna är med i verksamheten. Tyvärr betyder certifieringen ökade kostnader och ett därigenom sämre konkurrens-

läge, men ägarna ställer det som ett krav och det ger också LevasFlor ett gott renommé i lokalsamhället och i samtal med t.ex. myndigheter. Det är också viktigt att kunna trycka på att LevasFlors avverkning sker lagligt eftersom den illegala avverkningen i området av andra aktörer är ett stort problem. Skogsbränder och tjuvjakt är problematisk i hela Moçambique och därför tittar man på att införa ett viltvårdsområde inom koncessionen.

LevasFlor tar ett stort ansvar både i företaget och i lokalsamhället. Genom att ca 130 personer är anställda kan man räkna med att kanske 1 000 personer har sin direkta försörjning av LevasFlor.

Utbildningsnivån har varit mycket låg genom att man verkar i ett av de fattigaste områdena i Moçambique och när företaget startades var huvuddelen av de anställda analfabeter. Därför drivs en skola på området och ett 60-tal arbetare har nu fullgjort 7-årig grundskola och en del läser nu vidare i högskolan på distans. Vid sågen finns en sjukstuga och bromsmedicin mot AIDS delas ut. Vidare finns ett 70-tal nya byggnader för de anställda som i de flesta fall veckopendlar, men allt fler har också sina familjer boendes på området.

Genom den verksamhet som bedrivs har också en kunskapsöverföring skett i och med att de anställda fått kompetens som skogs- och sågverksarbetare, traktorförare, bevakningspersonal m.fl. samt en insikt i industriell verksamhet. Det ger naturligtvis en helt annan beredskap inför framtiden för de anställda jämfört med deras tidigare liv som fattiga odlare av majs på något upphackat hektar.

I byn Condue har genom de medel som LevasFlor genererar, genom direkta insatser och via staten, ordnats med en majsvarn, skola, lärarbostad, sjukstuga och brunn och LevasFlor hjälper med sina traktorer att markbereda ett område så att byborna kan plantera sin majs utan att behöva bearbeta marken med hacka. Om några månader kommer dessutom en kyrka att finnas på plats.

VD Erik Swerup

Styrelseledamöterna Dinis Sengulane, Torgny Söderberg och Lars Lingons

LevasFlors styrelse har under de senaste två åren arbetat aktivt för att försöka utöka arealen för att därigenom få en breddad bas. Det verkar som om det kommer att bli möjligt och stödet från lokalsamhällena är enhälligt stark. Om detta lyckas är det också läge att intressera eventuella investerare i en utbyggnad. Närmast ligger som nämnts att försöka etablera ett viltvårdsområde.

Till de positiva sidorna kan läggas att Moçambique som sådant har en stark tillväxt och många investeringar görs bl.a. inom byggsektorn.

LevasFlor har hittills haft problem med lönsamheter, men ett ändrat sortiment och genomförda prishöjningar bättrar på situationen. Problemen är nu till största del politiska på så sätt att avverkningslicenser har kommit så sent att det har lett till produktionsstopp och avgifterna tredubblades i år, dessutom, vilket drabbade likviditeten och resultatet. Vidare väntar man på återbäringar från staten på erlagda avgifter. Infrastrukturen i den här delen av landet är bristfällig med avseende på transporter och kraftförsörjning.

Västerås stift har under åren satsat åtskilliga miljoner direkt i LevasFlor, vilket kan tyckas mycket, men i relation till stiftets omsättning så utgör det ingen större andel. Genom att LevasFlor bedriver produktion så ökar värdet på det insatta kapitalet och enkelt uttryckt kan man säga att en satsad krona därigenom förvandlas till en US-dollar.

Traditionellt bistånd genom mottagarlänndernas regeringar brukar tyvärr inte ge så

Virkeshandeln i Beira

Sågverkets kontor

stor utdelning till själva verksamheten som man vill stödja.

Lebomkostiftets biskop Dinis Sengulane

anser LevasFlor vara så värdefullt att det är viktigt att det består och får all stöttning. Det betyder mycket för det stiftet, men LevasFlor håller också genom sitt sätt att arbeta på att skaffa sig en position i Moçambique som en ansvarfull aktör.

Genom sin kompetens kan LevasFlor hjälpa Lebombo med att bygga kyrkor och prästgårdar och ett projekt närmast är t.ex. att hjälpa till med att renovera dörrar och fönster till kyrkan S. Jorge i Beira. Det är ett mycket fattigt stift och en sådan handgriplig hjälp är något som man är i stort behov av 🇱🇲

En rundare kyrka

Det fanns ett stort mått av förvåning, kanske inte bara bland medarbetarna på Kyrkokansliet i Uppsala. När Gunnar Sjöberg utsågs till kommunikationschef för snart ett år sedan stod det klart att det var en präst som nu skulle leda den nationella nivåns kommunikation. Många undrade till en början hur ledningen tänkt. Men färre visste då vem Gunnar Sjöberg också var.

Text: Thomas Ekelund, Foto: Åke Paulsson

Med en mörk röst som tryggt bär den norrländska dialekten berättar han gärna om livet, förväntningarna och kyrkan. Skratret ligger nära. Med läsglasögonen i pannan är kavajen ett måste, den färgglada skjortan inunder likaså.

Gunnar vigdes till präst i Svenska kyrkan 1982 och jobbade som skolpräst, stiftsadjunkt och församlingspräst i Nederluleå församling. På 90-talet var han egenföretagare och startade 2001 upp den då nedlagda kursgården Breidagård. Några år senare blev han utvecklingschef och stiftsdirektor i Uppsala stift. En entreprenör med ett långt liv i kyrkan alltså.

Men Gunnar bar sällan kragen, när den inte krävdes.

– Den tog jag alltid av mig så snart jag klev in på ICA, säger han och skrattar. Varför vet han inte riktigt. Kanske blev det aldrig en identitet, ett sätt att leva. Men tryggheten fanns i kyrkan. Också för de stora och tydliga fotspåren.

– Pappa var präst, en mycket känd och omtyckt sådan. Det var på ett sätt befriande för mig. Men det sista han sa till mig var - härmia mig inte men lär av mig.

– Jag började läsa till journalist, säger han och ler. Där fanns alltid skrivandet, behovet av att kommunicera.

Och det har sedan dess varit en viktig del av honom. Sedan mitten av 80-talet finns åtta böcker, ett otal krönikor och artiklar samt en film som bär hans namn.

I Gunnars berättelse ligger tron i botten, det han gärna kallar det djupt mänskliga. Nej, han drar sig inte för att säga att det finns en längtan efter det andliga i varje människa. Det finns många dimensioner som sträcker sig långt utanför kyrkans fyra väggar. Och han gör gärna skillnad mellan kyrkan som institution och rörelsen av människor.

– Jag utbildade säljare i SSAB i frågor kring självbild, med hjälp av bibelns texter. Jag ville återta historierna, ge bibelns berättelser nytt liv och visa på allt som fanns att lära av dem idag.

En rundare kyrka. "Jag tror på en rundare kyrka där medlemskap inte graderas, där

vi ser kompetenser istället för nivåer och där människans längtan möter Guds." När kommunikatörer i Svenska kyrkan möttes i maj i år mötte Gunnar förvånade blickar med uttrycket en rundare kyrka. Det

är en bild som lever kvar hos många och öppnat upp för nya tankegångar. – Jesus sa, var inte rädd. Och jag ville skapa en bild för hur jag ser på kyrkan och på mitt uppdrag. Det är inte titeln som är viktig, det är det gemensamma uppdraget.

Det finns en rädsla i hierarkier, en rädsla som tär, menar han. En kyrklig organisation riskerar att bäras av hierarkierna och tappar då lätt den inneboende kraft som varje medarbetare är. Men nej, säger han, jag vill inte skriva om Kyrkoordningen. Jag vill ägna mig åt köttet utanpå skelettet. Det finns 6,5 miljoner skäl att vara med i kyrkan. I stunden kommer en ny liknelse och med ett nytt skratt säger han "Det är dessa miljoner skäl vi måste omfamna, i en stor rund kram".

Begrepp som varumärke och marknadstänkande skrämmer inte. Tvärt om. Jo, säger han, jag tror vi har något unikt. Det finns en längtan efter ett djup, efter livet och här ska kyrkan finnas. Mitt uppdrag, säger han, blir att finna fäste i människors hjärtan. Vilka arbetsredskap vi använder är av mindre betydelse så länge de tjänar sitt syfte. Det finns en dualitet i vår kyrka, en institution och en rörelse. Och enligt Gunnar måste vi kunna skilja institutionen från Gud.

Det finns de som kritiserat honom för att vara otydlig i hur långt hans uppdrag som kommunikationschef sträcker sig. Det ligger liksom i sakens natur och åter blir de förhatliga nivåerna en nyckelspelare. Någon uppfattar en nyans eller ett ord och plötsligt blir gränserna och hierarkierna viktiga. I en bloggtext skriver en församlingskommuni-

katör att "min chef är min kyrkoherde". För Gunnar är uppdraget glasklart, han ska leda Kyrkokansliets kommunikation.

– **Men somligt ses** bättre på håll, säger han och ler igen. Strukturer som faktiskt kan ha ett värde i att bära en gemensam historia. Jag vill låta det gemensamma bli min uppgift – strävan efter att framställa oss gemensamt, oavsett var i kyrkan vi befinner oss. Jag tror vi behöver söka ett samlat fokus i det vi säger och berättar.

Och det betyder också att våga släppa kontrollen. Oavsett vem eller vilka som väljer att tolka tron och budskapet. Han har själv varit med och skrivit att Svenska kyrkans närvaro på nätet ska bäras av medlemmarna. En outhärdlig tanke för vissa, för Gunnar är den självklar.

– **Vi lever i en kyrka** där vi alla har rätt att tolka bibeln och det Gud menar för oss. Det är vår styrka som kyrka och får inte bli föremål för rädsla hierarkier 🍷

"Jag tror på en rundare kyrka där medlemskap inte graderas, där vi ser kompetenser istället för nivåer och där människans längtan möter Guds."

Den mediterande dalahästen

Den andliga kartan i Dalarna är närapå lika brokig som den färggrannaste dalahäst. Tre intressanta nyckelord bakom livaktigheten är kursgårdar, kvinnor och helande.

Text: Ann Lystedt

Två forskare gav sig på det vanskliga uppdraget att fånga in och kartlägga både traditionella och mer nutida andliga sammanhang i boken *"Den mediterande dalahästen – religion på nya arenor i samtidens Sverige"*. Här ryms en landskapsminiatur av samhällsutvecklingen, med effekterna av globalisering, individualism och sekularisering – men även en växande andlighet på nya arenor.

Liselotte Frisk, professor i religionsvetenskap vid Högskolan Dalarna, har i mer än 30 år skärskådat nyreligiösa strömningar i Sverige, och har därmed sett synen på andliga uttryck förändras:

– Idag ses det inte som så konstigt att ha en familjehealare. Och mindfulness, med sina rötter i buddhismen, har kommit in i huvudfåran av behandlingsmetoder. Det finns en ökad pluralism, inte minst genom globaliseringen och inflytande från de nya svenskarnas religioner.

Liselotte Frisk lockades att studera just Dalarna genom glesbygdens nyföretagsamhet med andliga stråk:

– Dalarna är ju inte mer andligt laddat än något annat område, men det är en attraktiv plats för så många människor och det finns ett stort antal kursgårdar med verksamhet med andliga dimensioner.

Tillsammans med kollegan Peter Åkerbäck, doktor i religionshistoria, har hon studerat uttrycken för religion idag, inte minst i gränslandet till det som ibland betraktats med skepsis av den etablerade kristenheten.

De traditionella kyrkosamfundet i Dalarna nämns mer i förbifarten och enskild privatreligiositet i hemmen har inte undersökts. Huvudfokus ligger på de populärreligiösa rörelserna – företag, föreningar eller sällskap – som delats in i åtta kategorier (se faktaruta). Av dem dominerar holistiska massagetekniker eller kroppsterapeutiska metoder som thaimassage, zonerapi och akupressur med drygt 35 procent av företagarna eller "producenterna".

Därefter kommer helandemetoder som healing och homeopati.

Omkring 80 procent av producenterna är kvinnor. En förklaring, enligt Liselotte Frisk, är att verksamheterna anknyter till traditionellt kvinnliga områden som omhändertagande, helande och relationer.

– Men kvinnorna har också historiskt grundade erfarenheter av utanförskap. För inte så länge sedan fick de ju inte bli präster och skulle helst tåga i församlingen...

– Den här verksamheten har blivit ett socialt rum där kvinnor får vistas och vara, i en egen kollegialitet. Här får de pröva och utöva sin kraft.

Den vitt omtalade individualiseringen i dagens samhälle präglar också suget efter rörelser som erbjuder hälsa och helande:

- Intresset för den egna hälsan och livsstilen har ju ökat markant. Och synen på hälsa har blivit mer holistisk, även inom sjukvården.

Numera ställer läkaren frågor om patientens hela livssituation. Mediciner kan inte bota allt, och människor frågar sig om det kan finnas något annat bakom de fysiska problemen.

- I detta ligger också en slags civilisationskritik, mot stress och kommersialism.

För forskningens skull krävs viss gränsdragning av religiösa kategorier; men därutöver förespråkar Liselotte Frisk en mer experimentell hållning:

- Verkligheten håller sig inte inom de gränserna. Jag har fått en ökad förståelse och en stor respekt för de personer vi träffat och intervjuat.

De åtta kategorierna

I studien "Den mediterande dalahästen" delades företag eller företeelser in i åtta grupper, efter en österrikisk modell (inom parentes exempel på de vanligaste formerna):

- Holistiska massagetekniker (*thaimassage*)
- Komplementära västerländska helandemetoder (*healing*)
- Österländska body-mindtekniker (*yoga*)
- Österländska helandemetoder (*akupunktur*)
- Holistiska psykoterapier (*livscoaching*)
- Medier, schamaner och andliga väsen (*medier*)
- Astrologi och andra divinations (*spådoms*-)tekniker (*tarot*)
- Avstörning, harmonisering av omgivningen (*Feng shui*)

"Individualismen har en sekulariserande inverkan på religiösa organisationer men en sakraliserande effekt på religionens populära och individuella former"
(Ur *Den mediterande dalahästen* av Frisk/Åkerbäck, Dialogos förlag 2013)

Konfirmand 2013

Bra samtal om livets mening

Det är inte presenter som lockar dagens unga att bli konfirmander. Viktigast är kompisar, att man har hört att det är bra, att man vill åka på läger och att det känns viktigt. Det visar utvärderingen "konfirmand 2013", där drygt 800 konfirmander i stiftet berättar om sin konfirmationstid.

Text: Pelle Söderbäck

Om föräldrar och tradition tidigare var viktiga orsaker att konfirmeras så är detta idag en närmast obefintlig rekryteringsgrund. Bara drygt 20 procent säger att de blev konfirmander därför att någon i familjen ville det. De har inte heller med sig någon större gudstjänstvana, tre av fyra svarar att deras föräldrar i stort sett aldrig deltar i en gudstjänst. Viktiga rekryteringsorsaker är istället kompisar, att man hört att det är bra och att man får åka på läger. Noterbart är att åtta av tio blir konfirmander för att man vill träffa nya människor och sju av tio därför att "det känns bra".

Dagens konfirmander är mycket nöjda med vad det fått ut av konfirmandtiden. Nio av tio har tyckt om att vara konfirmand, åtta av tio säger sig ha fått ny kunskap och varannan konfirmand har fått ökat självförtroende. Undersökningen visar också att det är centrala frågor som tas upp under konfirmandtiden och att det uppskattas. Åtta av tio tycker att man haft bra samtal om livets mening, nio

av tio värdesätter samtalen om vänskap och relationer och nästan lika många tycker att "frågor om Gud" hanterats bra. Tidigare sågs konfirmationen som en port in i vuxenlivet, bland sociologer kallad "passagerit". Spår av detta finns kvar i undersökningens resultat, sett ur den unges synvinkel. Sju av tio ser konfirmationen som viktig därför att man "blir firad av släkt och vänner".

Ulrika Lundgren är församlingsassistent i Ludvika och har en lång erfarenhet av konfirmandarbete. Hon är inte förvånad över att familjeförväntningar inte längre spelar någon större roll för konfirmationen. Det handlar om nya familjemönster, menar hon. – Det finns inte längre någon mormor eller morfar som pratar om konfirmationen säger hon. Och dagens föräldrageneration har inte tid. Just att ha tid och att ha en vilja att förmedla livserfarenhet ser Ulrika Lundgren som viktiga orsaker till att konfirmander svarar så positivt i undersökningen. – Alla har så olika liv och ofta pratar man

inte så mycket livsfrågor hemma. Att sitta och lyssna på när en vuxen pratar är inte så vanligt. Vi kan bjuda på oss själva. Berätta och försöka föra ut egen och andras livserfarenhet. Ingen annan har berättat, men vi har tid. Och alla blir sedda.

– Vi tar också hänsyn till hur gruppen fungerar. Utifrån en grovplanering kan vi byta ut delar efter gruppens önskemål.

Ulrika Lundgren menar att en viktig del i ett bra konfirmandarbete i Ludvika ligger i de långsiktiga kontakterna.

– Vi träffar ungdomarna i årskurs 7 när vi i Allhelgonatid erbjuder vandringar på kyrkogården. Redan då får vi frågor om det är vi som också har konfirmandundervisning. Vi har också ett bra samarbete med skolan, jag finns där regelbundet för att jobba med livskunskap. Allt detta skapar kontakter till det är dags att få presentera konfirmandarbetet. Vi skickar också "Inte som du tror"-kort till dom som inte anmält sig. Handskrivna! Det ska kännas att vi bryr oss! ☺

Faktaruta

Några siffror ur Konfirmand 2013

- 33 procent säger att de blivit konfirmander för att någon i familjen ville det
- 65 procent säger att de har blivit konfirmander för att de hört att det var bra
- 76 procent säger att de har blivit konfirmander för att de ville träffa nya människor
- 67 procent säger att de har blivit konfirmander för att "det kändes bra för mig"
- 77 procent tycker att frågor om Gud togs upp ganska bra eller mycket bra
- 66 procent tycker att frågor om kärlek och sex togs upp ganska bra eller mycket bra
- 86 procent har tyckt om att vara konfirmand
- 50 procent har fått ökat självförtroende tack vare konfirmandtiden
- 62 procent tycker om stämningen under gudstjänster/mässor
- 26 procent tycker att gudstjänster/mässor brukar handla om sådant som rör mig och mitt liv
- 20 procent tycker att predikan oftast är intressant att lyssna på

"Konfirmand 2013" bygger på en årlig enkätundersökning som från början togs fram av Karlstads och Göteborgs stift tillsammans med Karlstad Universitet. Sedan år 2006 genomförs undersökningen i Västerås stift.

INTE
SOM
DU
TROR

En vanlig dag i Hedemora

Vad händer i en församling? Magasinet sände journalisten Ann Lystedt och fotografen Magnus Aronson till Hedemora för att porträttera en av stiftets församlingar. Där mötte de våffelcafé, Musik utan gränser, FriA-gården, berätta något för prästen och mycket annat. En verksamhet som grundas i en dubbel uppgift. "Att ge människor en möjlighet att uttrycka sin tro på Gud, men också ge Gud en möjlighet att uttrycka sin tro på oss".

Text: Ann Lystedt. Foto: Magnus Aronson

Våffelcafé för kropp och själ

Det finns skolbarn som inte äter sig mätta hemma, och som insats för dem startade socialtjänsten och församlingen en gång den populära Våffelkyrkan i Hedemora. Numera driver kyrkan den på egen hand i församlingshemmets kafé, och skolungdomarna dominerar inte längre besökskaran. Här blandas barnfamiljer med pensionärer, medelålders kunder och kyrkans egna anställda och volontärer.

Diakonen Tina Flander gräddar sex liter våffelsmet och räknar till 48 besökare innan dagen är slut.

Vid Magasinets besök hade Janne Turesson – till vardags kyrkans vänliga öga och öra på stan – vispat ihop sex liter smet, som diakonen Tina Flander och volontären Sussie Wemmenlöf raskt omvandlar till frasvåfflor med grädde och sylt. Vid 17-tiden är kaféet nästan fullt och oset från väffeljärnen blandas med samtalsbruset.

Föräldraledige diakonen Per Jonsson är här med hustrun Anna, präst i församlingen, och deras två små barn. Han gläds över myllret: – Det är roligt att se hur det här har utvecklats. Idén kom från vår förra kyrkoherde. Många högstadieungdomar åt dåligt med frukost hemma och fick kanske inte i sig mat efter skolan, förrän vid sju-åttatiden på kvällen. Så småningom blev det ett väffelkafé för alla.

Samvaron är självgående, men ser Per och Janne någon som är ensam lägger de extra tid där:

– Vi märker om någon är på sidan om. Besökarna Mats, Birgitta och Ove gillar initiativet:

– Det är kul att träffa andra människor istället för att sitta hemma och äta. Så här ska kyrkan vara!

Fyraåriga Enya är här med mamma och hennes kompis med dotter; och barnen springer hemtamt runt bland borden. Veteranen Bengt Fogelberg, som gärna gett kyrkan en praktisk hand genom åren, har här en viktig träffpunkt för alla åldrar: Kaféet är öppet några eftermiddagstimmar varje onsdag och priset varierar efter förmåga. När sista väfflan var uppäten denna dag hade Tina räknat ihop till 48 besökare 🍷

– Hela vår livsfilosofi är att attrahera olikheter, säger Sven-Holger Rosenvinge som leder både Musik utan gränser och Alla-kan-kören. I bakgrunden Jonas Carlsson.

Med musik utan gränser

Med våfflor i magen och kliande instrumentfingrar ger sig Sven-Holger Rosenvinge, Lennart Bengts och Niklas Erlandsson iväg från församlingskaféet in i Hedemora kyrka, den imposanta byggnad som med glimt kallas södra Dalarnas katedral. Det är dags att rigga koret för repetition.

Text: Ann Lystedt. **Foto:** Magnus Aronson

Musikerna förbereder den gudstjänst som ska hållas på FN-dagen, och snart ansluter även sångaren Jonas Carlsson och harpisten Mia Westlund. Gruppen Musik utan gränser är normalt större än så här, men några är förkylda.

Musikledaren Sven-Holger Rosenvinge ansvarar även för Alla kan-kören, för ungdomar med blandad bakgrund. Oftast handlar det om autism eller annan neuropsykiatrisk funktionsnedsättning – som ofta påverkar koncentrationsförmågan.

– Vi använder musik som terapeutiskt redskap, berättar Sven-Holger som glatt meddelar att även han hade fått diagnosen ADHD om det hade varit aktuellt i hans barndom.

Musiken, arrangemangen och låtvalet ska nu anpassas så att även kören ska kunna haka på senare. Att alla kan musicera är hans övertygelse, men här krävs också träning i gruppdynamik:

– Alla kan ju inte sjunga solo hela tiden, eller högt hela tiden. Om någon väldigt gärna vill vara i centrum låter jag det vara så en stund, men jag frågar också hur de tycker det LÅTER när alla sjunger högt hela tiden?

Sven-Holger säger att hans huvudsakliga uppgift ibland är som stötdämpare – och att hans schackkunskaper kommer väl till pass:

– Jag är duktig på att förutse nästa drag...

– Hela vår livsfilosofi är ju att attrahera olikheter, att erbjuda en mötesplats för personer med olika livsbakgrund och funktionshinder.

Musikgruppen har valt låtar som kören bör kunna synkas mot: Eva Dahlgrens Ängeln i rummet, Dire Straits Brothers in arms och Psalm 97, jag behövde en nästa. Ibland omvandlas psalmer till hårdrock eller reggae i Musik utan gränser, men den här kvällen blir utmaningen att förena instrumenten i snygga stämmor. Försam-

lingens organist Lennart Bengts bidrar med inpass och förslag och växlar mellan piporgel och orgelharmonium. Harpisten improviserar; Sven-Holger kompar på gitarr och sjunger tillsammans med Jonas Carlsson och Niklas Erlandsson – som fyller katedralen med mäktigt pianokomp till Ängeln i rummet. När vi smyger iväg är hon närapå synlig 📍

Även harpan spelar en viktig roll, här i händerna på Mia Westlund.

FriA gården

Bruksorten Hedemora har en hedervärd tradition av att möta människor som vill återfå ett värdigt liv. Under en dags besök bland aktiviteterna i Hedemora Garpenbergs församling möter vi tecknen på detta, gång på gång.

Text: Ann Lystedt. Foto: Magnus Aronson

Själva hjärtat i det pulserande engagemanget får sägas vara den rymligt välkomnande FriA-gården, med rötter i ekumenisk Ria-verksamhet och en gång skänkt av en äldre kvinna som ville att hennes bostad skulle användas som mötesplats för behövande. Hon torde, från sin utsiktspunkt, vara nöjd idag.

När vi kliver på – i strumplåsten, här kommer ibland småbarn krypandes – hör vi biljardklot som krockas mot kanter och håll. Personalen avslutar en snabb lunch i köket, några besökare förser sig med kaffe och en fem månaders baby byter varma famnar medan mamman får ro. En arbetstränande ung kvinna knådar Ingela Anderssons ömma axlar. Ingela har varit nykter alkoholist i flera år och är en av stamgästerna på gården:
– Det är mysigt här och man möter så många olika slags människor. När man känner sig ensam och deppig blir man

glad, alltid är det någon som ler. Och nästa gång kan det vara min tur att vara glad, när jag möter någon som inte mår så bra.

– Vi som varit nyktra länge har en hel del att tillföra.

På tisdagarna serveras lunch till självkostnadspris och framåt kvällen erbjuds någon social aktivitet, för dem som vill gå på bio eller gå ut och äta. Minigolf och sinnesro-gudstjänster står också på programmet. Den som söker gemenskapen men stressas av för mycket sorl kan vila i en soffa i allrummet på övervåningen – och fortfarande höra till. Men utan alkohol i kroppen, här råder nolltolerans. I en garderob väntar varma västar på nästa vandring för Föräldrar på stan, som utgår från gården. Och här uppe finns också ett samtalsrum, där den som vill samtala enskilt kan dra sig undan. Det har blivit en hel del sådana samtal för

FriAgårdens diakoniassistent Björn Risberg, själv nykter alkoholist, och Eva Andersson-Sten, diakonimedarbetare och husmor. Eva har funnits här sedan 1987. Varifrån tar hon orken?

– Det ger mig så otroligt mycket att få möta människorna som kommer hit, säger hon. Man ger ju mycket av sig själv, men får mycket också. Och en del av charmen är de snabba växlingarna... ena stunden har vi jättedjupa, svåra samtal och i nästa stund är det gräsklippning eller bullbak som gäller!

Eva Andersson-Sten

Eva och Björn har bra kontakter med de sociala instanserna, psykiatrvården och församlingens själavård, och de vet precis vart de bör slussa svåra ärenden.

– Men vi är inga experter annat än genom livets skola, betonar Eva.

Hon levde själv länge med en gravt alkoholiserad mamma och har djup inblick i även de anhörigas dilemma.

– Vi har en studiecirkel för anhöriga till missbrukare, där deltagarna läser boken "Bli fri från ditt medberoende". När cirkeln är slut fortsätter ofta några deltagare att träffas.

Björn har räknat på antalet anhöriga bland Hedemoras 15 000 invånare:

– Ungefär var tionde har missbruk eller något slags beroende, det blir 1 500 personer. Räkna minst fem personer kring varje missbrukare... De anhöriga befinner sig ju också i ett slags sjukdomstillstånd, och barnen får en bristande tillit och många av dem debuterar tidigt med både sex och sprit.

Hans eget fall blev tungt, när han som platschef inom byggsektorn tvingades inse graden av sitt missbruk och tvingades ta emot vård för 20 år sedan. Så småningom hamnade han i en sorgegrupp i församling-

Fria-Gårdens familjära ton lockar många med både fika, mat och samvaro. Här samtalar Sara Strömberg med diakoniassistent Björn Risberg.

en, där han fick bearbeta tidigare förluster.
– Prästen, Anders Berglund, ordade aldrig om tro eller Gud, men sa att Jesus trodde på oss människor...

Och nykterheten blev ett absolut krav:

– Varje människa måste ner i sin egen smärtbotten för att kunna ta emot hjälp. Genom tolvstegsmetoden tog sig Björn tillbaka till ett ordnat liv, och när han fyllde 60 fick han en 12-stegslogga som tatuering i present.

Men han är nog med att skilja självhjälpsgruppen från Fria-gårdens verksamhet, även om organisationen hyr en mötessal i huset. Kyrkan hör inte automatiskt ihop med tolvstegsmetoden, men Björn uppskattar budskapet:

– Det är ju ett självhjälpsprogram direkt plockat ur Bibeln: Älska din nästa som dig själv... och du som är så djävla perfekt kan kasta första stenen!

Medan vi pratat har nya, fikasugna besökare dykt upp. Lastbilschauffören Carina, som tidigare jobbat som husmor inom kyrkan, tittar in på sin lunch.

– Här är det ofta fullt hus, och jag uppskattar liv och rörelse!

Biljardkloten har tystnat och rullats tillbaka i en prydligt trekant. 22-åriga tvåbarnsmamman Josefin Martinssons tio månader gamla dotter Nikita har nu vaknat och det är dags för henne och kompisen Jonna att rulla hemåt. Oklart vem som vann biljardpartiet.

– Det är fantastiskt att komma hit, säger Josefin. Alla människor som kommer hit... och man kan prata om allt!

Jonna tog med henne till gården efter att själv ha praktiserat här.

Josefin har gått omvårdnadsprogrammet och funderar nu på sin framtid:

– Jag vill gärna jobba på behandlingshem, jag har haft en del kompisar med såna problem 🍷

Fakta/Tolvstegsmetoden

Anonyma Alkoholister arbetar efter tolv punkter; i tre steg: Definiera problemet, formulera lösningen och lägg upp ett handlingsprogram. Det finns andliga drag i behandlingsmetoderna, men AA är religiöst fristående och enda kravet för medlemskap är önskan att sluta med alkohol.

Sinnesrobönen (kort version):

"Gud, ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan och förstånd att inse skillnaden."

Reinhold Niebuhr

Foto: Stefan Theiln

”Vi tror på Gud och Gud tror på oss”

I några små Youtubefilmer inför kyrkovalet i höstas upprepar Hedemora Garpenbergs kyrkoherde Pontus Gunnarsson en fras gång på gång: ”Kyrkan har dubbla uppgifter: att ge människor möjlighet att uttrycka sin tro på Gud, men också att ge Gud möjlighet att uttrycka sin tro på oss”.

Text: Ann Lystedt. Foto: Magnus Aronson

Han berättar att han tar avstamp hos dem, vars svaga tilltro till sig själva gör det närapå meningslöst att ta sig upp till en ny dag:

– Vi vill stötta de människor som har svårt att tro ens på sig själva. Hur skulle Gud kunna ställa kravet på dem att tro på honom, det är orimligt!

– Kyrkan erbjuder tro, bön och sång, men också en Gud som stöttar och bär. Och det är inte enbart ett diakonalt mål, det är det viktigaste för hela kyrkan.

Pontus Gunnarsson blev kyrkoherde här för ett par år sedan, och har själv en Hedemora-bakgrund och erfarenheter

av både verkstads- och byggindustri som maskiningenjör.

Någon gång i månaden sitter han eller komminister Anders Berglund mellan Apoteket och Systembolagets entré i Centrumgallerian mitt i Hedemora. Bakom dem uppmanar en skylt ”Berätta något för prästen”. En del lämnar roade kommentarer, någon berättar en rolig historia, medan andra slår sig ner för att på allvar berätta om sitt livs svårigheter.

– Det känns som att vår närvaro i sig har betydelse, säger Anders efter ett pass i gallerian. Medan en del människor vill vara i fred med ett tänt ljus i kyrkan kan ju vi gå hit i stället, och finnas här som en möjlighet!

I systembolagets butikstak dinglar skylten ”Hittar du inte det du söker, fråga gärna oss!” Budskapet hade lika gärna kunnat vara kyrkans.

Fredagarna är trafiktätast utanför systemet, och jag undrar om prästens närvaro strax

– Än har jag råd att vara kvar i kyrkan, säger Anita Brunius som gillar det kyrkan gör i Hedemora.

utanför ingången stör ruljangsen?

– Nej då, skrattar butikschefen Karin Lindgren. Det förgyller att de sitter här då och då och bjuder in till samtal, det är jättebra! Människor behöver samtala, det märker jag själv här vid kassan, jag pratar ju också med väldigt många.

Anita Brunius, 60 år; sneglar mot prästbordet under sin shoppingrunda:

– Jaha, ja det är väl bra det här; så många ensamma människor som det finns! Hon tillhör fortfarande Svenska kyrkan, men funderade tidigare på att gå ur: – Det är ju många som gör det av ekono-

miska skäl och jag tänkte så själv, men så fick jag ett blad i handen om FriA-gården och vad kyrkan gör i Hedemora. Det är ju en jättebra grej, tänk så många som kommer dit! Än så länge har jag råd att vara med.

Anders Berglund, som tidigare var kyrkoherde här och återvände som komminister till Hedemora Garpenberg efter några år på annat håll, är inte bara närvarande i gallerian utan också ute på ortens företag. Kommunen gläds stort över mångmiljardsatsningen inom gruvnäringen genom

Bolidens investering i Garpenberg och dess silver- och zinkbrytning. Men orten har också drabbats av en hel del varsel inom industrisektorn på senare år; bland annat nedläggningen av Grådömejeriet. Anders är företagspräst och ställer upp med närvaro och samtal, i samförstånd med företagsledning och fack, när det gäller kriser eller etiska dilemman.

Församlingen har sedan länge ett väl utvecklat samarbete med sitt samhälle, inte minst vad gäller människor i utanförskap. Och nu väntar ett imponerande brett förankrat projekt att sjösättas – en satsning på rehabiliterande pilgrimsvandringar för personer som länge stått utanför arbetsmarknaden.

Stigen är sedan länge trampad – en elva mil lång led som slingrar sig förbi kommunens sex församlingskyrkor och en klosteruin. Men nu sätts sökarljuset på en särskild grupp. Och många vill vara med:

– Både landstinget, skogsstyrelsen, LRF, arbetsförmedlingen, kommunen och Sparbanken väntar på att vi ska trycka på knappen, berättar Pontus Gunnarsson. Medicinska metoder för välbefinnande ska kombineras med vandringar och samtal med församlingens präster och diakoner. Och klubbas det budgetbeslut Pontus Gunnarsson hoppas på – omkring 280 000 kronor från församlingens sida – kan arbetet dra igång direkt efter nyår; under arbetsnamnet "Pilgrimsrehab" 📍

Professor Anna Götlind har skrivit en bok om Carin Ersdotter.

En megakändis från Djura - långt före såpans tid

Carin Ersdotter blev megakändis långt innan det fanns TV-såpor, men till skillnad från alla efterföljare som ofta glöms bort i ett nafs, är hon fortfarande hågkommen efter tvåhundra år. Och enligt de samtida skillingtrycken var det skönheten, utseendet, som var hennes enda tillgång.

Text: Kersti Bergold. Foto: Magnus Aronson

I boken *Förbindelser* visar Anna Götlind på sambanden mellan den "lilla" historien och den "stora" genom att skildra fem kvinnor med anknytning till Djura i Dalarna. Hon inleder med Carin Ersdotter och slutar med sig själv. På köpet lär vi oss åtskilligt om hur kvinnors villkor och samhället förändrats under 200 år.

Vi möter författaren i hennes tjänsterum på Stockholms universitet, på nionde våningen, i ett av de ljusblå höghusen på Frescati. Skärmbilden på datorn visar Tjären vid sommarvistet vid Rättlindor i Leksandsbygden.

Inte långt därifrån föddes Sparf Per Andersson som arbetade som "Scholmästare" i Djura i fyrtiofem år. Förmodligen var det han som lärde Carin Ersdotter att läsa och skriva trots att allmän folkskola inte var genomförd när hon växte upp. Församlingsprästen antecknar i husförhörslängden att Carin kunde läsa "väl".

När Carin Ersdotter föddes 1814 fanns inte kvinnlig rösträtt på kartan och hon var livet igenom omyndig, först var fadern hennes förmyndare, sedan maken.

Dalfolket har i århundraden begett sig på herrarbete, säsongarbete, utanför hemorten. När Carin var 17 år var det dags för henne att vandra de drygt 24 mil till Stockholm längs de stigar som idag delvis används som meditationsleder. Carin fick jobb som mursmäcka på ett husbygge vid Brunkebergstorg. Ett tufft arbete, murbruk skulle blandas och bäras. Tunga bördor på upp till 60 kilo.

Professor Götlind konstaterar att arbetspendlingen fortsätter även om den sker på andra villkor. Själv har hon övergett tågpendlandet och bor numera i Stockholm. Huset i Dalarna har hon kvar, men för två veckor sedan bommade hon igen fritidsvisitet för vintern. Packade in lingonsylten och årets kantarellskörd i bilen och återvände till lägenheten i Danderyd.

Efter att ha slitit drygt ett år som mursmäcka började Carin Ersdotter som mjölkpiga på Järla gård i Nacka. I arbetsuppgifterna ingick att sälja mjölk på Stortorget i Gamla stan. I en artikel i Aftonbladet från 1833 skildras hur människor skockades runt dalkullan för att beundra hennes skönhet. Hon fick fly in i en förstuga för att komma undan den påträngande hopen. Ändå tvingades man använda husets brandsprutor. Ett tjänligt "vapen mot lågande hjärtan", konstaterar journalisten och tillägger att Ersdotter "var en verklig engel i skinnpels".

Till dem som ritade av den vackra dalkullan hörde Fredrika Bremer. Anna Götlind påpekar att folkdräkten säkert bidrog till marknadsföringen. Även om Leksandsspelarnas blåvita ishockeytröjor idag antagligen är mer kända än de folkdräkter som på Ersdotters tid ansågs exotiska i huvudstaden.

Uppståndelsen gjorde att hon måste sluta med mjölkförsäljningen. Istället bjöds "den undersköna" in till finare salonger (och till det kungliga slottet av Karl XIV Johan) där hon betittades mot betalning. Avfärden från Stockholm skedde med Yngwe Frej. När ångfartyget lade till i Västerås var enligt Aftonbladet "halva staden... i rörelse för att se den nordiska skönheten". Därifrån fick hon vandra de resterande 16 milen, men när hon kom hem ville hennes trolovade inte veta av henne, trots att hon hade med sig intyg om att hon fört "ett ärbart liv" i Stockholm. I stället gifte hon sig med drängen Margaretas Daniel Andersson, de fick sex barn och Carin försvann ur offentligheten. Hon dog, 70 år gammal (dagen efter sin make) och paret begravdes tillsammans på Djura kyrkogård, okänt var.

Ortens hembygdsförening arbetar nu för att en kopia av den skulptur av Vackra Carin som finns vid hennes gamla arbetsplats i Nacka ska placeras invid Djura kyrka. Hitintills har 220 000 kronor samlats in, men för att projektet ska förverkligas krävs ytterligare 280 000 kronor 📍

Fakta från Wikipedia

Carin Ersdotter; Daniel Ols Carin Ersdotter och ibland felaktigt omnämnd som Pilt Carin Ersdotter; född 1814 i Djura, död där 1 januari 1885, var en dalkulla som 1833–1834 arbetade som mjölkförsäljerska i Stockholm. På grund av sitt vackra utseende blev hon föremål för stor uppmärksamhet och visades runt i societeten.

Carin kom till Stockholm år 1832 och fick först arbete som hantlangare, så kallad mursmäcka, vid ett bygge på Brunkebergstorg. Året efter, 1833, fick hon anställning som mjölkpiga på Järla gård i Nacka. Hon hade i uppgift att sälja gårdens mjölk på Stortorget och väckte där stort uppseende med sin skönhet, för vilken hon blev omtalad och uppmärksam i staden, bland annat i pressen:

Carin blev även omtalad och avbildad i utländsk press. Efter detta blev hon något av en kuriositet, och hon bjöds in till de förmögna och förnäma kretsarna. Hon åtföljdes under sina förevisningskvällar av en äldre dalkulla som sällskap. Då hon skulle lämna Stockholm kallades hon till slottet av kung Karl XIV Johan och

eskorterades till Riddarhuskajen av Dalarnas riksdagsman. Hon lämnade Stockholm med god förtjänst och reste till sin trolovade i sin hemtrakt Djura. På vägen dit väckte hon stort uppseende i Västerås, där allmänheten ska ha kommit för att titta på henne då hon passerade.

Vid sin hemkomst anklagades Ersdotter för att ha gjort bort sig genom att visa upp sig i societetens salonger. Hon hade med sig ett vandelsintyg under tecknat av trettiofyra män och kvinnor i Stockholmssocieteten, men situationen blev ändå så pressande att hon bad om ett intyg från sin före detta arbetsgivare på Järla gård, Otto Wilhelm Staël von Holstein. Detta intyg accepterades, och år 1835 gifte hon sig med Margretas Daniel Andersson och tog därvid namnet Margretas Carin Ersdotter. Hon är jordfäst på Djura kyrkogård 📍

Monica Andersson mäter gravstenen och Anders Wossmar skriver av den text som står på stenen.

Gravstenar bär en kulturhistoria

Släktforskarna i Fagersta arbetar med att inventera gravstenar på kyrkogårdarna i Västanfors och Västervåla

Text och foto: Cecilia Kjellin Eriksson

Riksföreningen Släktforskarna jobbar med att inventera gravstenar på kyrkogårdarna i Sverige för att det ska vara lätt för vem som helst att gratis söka efter gravar på Internet. Ungefär 100.000 gravar ska inventeras. På sajten www.rotter.se finns möjligheten att söka dessa uppgifter, som kompletteras hela tiden. Vartefter en kyrkogård är inventerad och uppgifterna har kontrollerats och godkänts så blir de sökbara i databasen som är kopplad till hemsidan.

Anders Wossmar är projektledare för arbetet i Fagersta.

– Det här är ett kulturhistoriskt värde för framtiden, vill han framhålla. Vi vill dokumentera gravstenarna eftersom de plockas bort efter en viss tid när graven är återlämnad. Gravstenar och andra gravprydnader är ett viktigt kulturarv. I vårt moderna samhälle

finns hot som gör att gravstenarna med tiden riskerar att försvinna. Luftföroreningar fräter på stenarna, och begravningslagen begränsar i viss mån gravars bevarande, eftersom den bygger på att det alltid ska finnas en gravrättsinnehavare. Gravstensinventeringen är ett sätt att i digital form bevara gravstenarnas utseende för framtiden.

Anders har varit engagerad i släktforskarna i Fagersta under många år och har under ett par års tid varit anställd för att driva kursverksamhet. Hans anställning har nu förlängts för att leda projektet med gravinventeringen. Två personer är anställda inom ramen för FAS 3 (*arbetsmarknadspolitiskt program för långtidsarbetslösa*) för att föra in uppgifterna i databasen. De har sin arbetsplats i släktforskarnas forskarrum på baksidan av Fagersta bibliotek. De andra som hjälper till med

gravinventeringen jobbar ideellt.

– Vi märker att intresset för släktforskning ökar och gravinventeringen är ett sätt att involvera nya medlemmar i föreningen, menar Anders.

Två dagar i veckan under större delen av sommaren har de träffats på kyrkogården för att jobba tillsammans med att fotografera och mäta varje gravsten och skriva av texten. Man noterar också om det finns dekorationer på stenen, och beskriver dem. Uppgifterna lämnas sedan vidare till personalen på kontoret, som matar in dem i databasen. Under hösten och vintern kommer jobbet att bestå i att kontrollera att alla uppgifter stämmer, och det tar tid. Då hyr de in sig i Sveasalongen för att få plats med alla kartor, papper och datorer. Först när uppgifterna är kontrollerade blir de sökbara för allmänheten.

– Det är viktigt att det verkligen är rätt uppgifter som publiceras i databasen, säger Ingvar Palm, som är ordförande i släktforskarna i Fagersta och en av dem som lägger ned mycket tid på det här jobbet.

Uppgifterna kontrolleras också mot de uppgifter som finns i Svenska kyrkans gravregister om hur många och vilka personer som är gravsatta i graven, och det blir en sorts kvalitetsssäkring.

– Det här är himla roligt! tycker Anders Wossmar. Vissa gravstenar är svårästa, men det är intressant att läsa vad som står på dem. Jag reagerar på namn och titlar på gravstenarna och känner att det är viktigt att bibehålla det för kulturens räkning.

– Eftersom jag är född i Fagersta och har gått i skolan här så känner jag igen många personer som är gravsatta på den här kyrkogården och det är fascinerande. Jag minns både kusken och vaktmästaren från när jag var liten 🍷

Denna artikel är tidigare publicerad i Västanfors-Västervålas församlingstidning "Mitt i livet".

Fakta

Gravstenarna plockas bort efter en viss tid när graven är återlämnad. En grav återlämnas till församlingen, som är huvudman för begravningsverksamheten, när det har gått 25 år sedan någon senast blev gravsatt i graven och det inte finns någon anhörig som vill stå som gravrättsinnehavare. Gravstenen tas bort från graven en viss tid efter att graven har återlämnats. Sedan förvaras gravstenarna på en särskild plats på kyrkogården under två år.

Eric Thorsell

– en folkbildare trött på hyckleri

Det är spännande med individer som vågar göra skillnad. Vilka finns i vår egen närhet? Martin Luther, Martin Luther King Jr., Ellen Johnson-Sirleaf, Aung San Suu Kyi... Det är några av de individer som brukar lyftas fram i världshistorien. De har gjort skillnad och de har vågat. Samtidigt rör det sig nästan alltid ompersoner som har levat långt borta, på en annan plats och i en annan tid. På samma gång som de är avlägsna geografiskt blir de ofta upphöjda, liksom överordnade oss övriga. Kanske är det därför de kan vara lite svåra att identifiera sig med. Tyskland, USA, Liberia, Burma, det är fjärran från Kolsva och Surahammar.

Text: Mikael Mogren, foto Pelle Söderbäck

En av de sista bilderna på Eric Thorsell tagen våren 1980.

Vilka vågar göra skillnad i våra sammanhang? Några av dem har jag mött: Jag tänker på syföreningsdamen som i decennier kämpat för rättvisefrågor och som var med och förvandlade församlingshemmet till en mötesplats mellan flyktingar och församlingsbor. Eller kyrkvaktmästaren som har ett öppet hem där hon och hennes man genom hela deras vuxna liv har tagit hand om ungdomar på glid.

Just i Kolsva och Sura levde en person som verkligen vågade göra skillnad. Det var bruksarbetaren Eric Thorsell (1899-1980). Han har aldrig målats i olja och det finns ingen film om hans liv, än så länge. Däremot finns det forskning om honom, en biografi är skriven om Thorsell, och

han förekommer i olika historieböcker. I forskningen framträder Eric Thorsell som ett namn som borde synas på någon mar-morvägg där även andra världsförändrare har fått sina namn inhuggna.

Eric Thorsell växte upp som "oäkting" hos en ensamstående mor i Kolsva. 1918 flyttade han till Surahammars bruk där han bodde till sin död, 62 år senare. Han arbetade som reglerare vid valsverkets grovplåtsavdelning. Redan som konfirmand hade han insett att han inte "var lagd åt flickor". I bruksbiblioteket hittade han litteratur om homosexualitet, och han tog möjligheten att studera ett år på arbetar-rörelsens folkhögskola Brunnsvik utanför Ludvika. Han blev en ivrig folkbildare inom nykterhetsrörelsen och vintern 1931-1932 kunde han studera sex månader vid Hirschfelds Institut för sexualvetenskap i Berlin. När han kom hem höll han det första föredraget om manlig homosexualitet. Det var den tionde februari 1933 i Klara Folkets hus i Stockholm. I Västmanlands Folkblad samma år angrep han modigt och klarsynt nazismen som just hade segrat i Tyskland.

En dag i september åkte Pelle Söderbäck och jag till kyrkogården i Sura för att leta efter Thorsells grav. Kyrkvaktmästaren Mikael Rundberg visade oss den gräsplätt där Thorsells sten har stått. Där sattes hans urna ner den elfte oktober 1980, klockan 10.45. Sexton år senare överfördes gravrätten på församlingen och stenen på grav nummer 0213110 togs bort. Det är en naturskön gravplats på stranden av Strömsholms kanal, även utan sten.

En lucka i gravstensraden. En naturskön plats även utan sten. Här vilar Eric Thorsell.

Thorsell gjorde skillnad genom att vara folkbildare och nätverksbyggare. 1950-talet var på många håll i världen en rätt hysterisk tid i synen på manlig homosexualitet. I USA hade man MacArthurismen (med förföljelser och utrensningar) och i Sverige spred Kejneaffären och Haijbyaffären en hel del ångslan. I båda affärerna påstod man att det fanns homosexuella sammansvärjningar som i hemlighet styrde Sverige. Eric Thorsell behöll lugnet och fortsatte att informera och samtala. Tack vare hans fina kontakter med poliskåren slapp den homosexuella rörelsen i Sverige att bli trakasserad av polismakten. Samtidigt som Thorsell var hemvärnsledare i Surahammar, stod han som beskyddare av det nygrundade RFSL. Efter 30 år i brukets tjänst blev Eric Thorsell intervjuad av Stockholms-Tidningen om varför han stannat i Sura. Han svarade att när man kan äta sig mätt i Surahammar behöver man inte flytta till Stockholm. Han sa också att han inte ville gå miste om kamraternas solidaritet och den trygghet han kände på bruket. Han avslutade med att säga att han ändå kunde läsa ett par timmar varje kväll när han kom hem från arbetet.

Mot slutet av sitt liv blev Eric Thorsell tillfrågad om sitt mod. Hur vågade han egentligen vara så modig och banbrytande i en tid när få andra var det? Även i ett internationellt perspektiv är Eric Thorsells gärning speciell, kanske unik. Han svarade:

– Det var inte så mycket fråga om mod. Jag var mest förbannad över allt hyckleri, det var hela saken. Dessutom: en som står nederst på samhällsstegen ger de sig inte på, den kan man inte rycka ned 📍

Ungdomsrådgivarna på kyrkomötet

”Man kan se att det inte är vem som helst som sitter där...”

Fakta:

Ungdomsrådgivarna har en viktig uppgift att med ett ungdomsperspektiv vara biskopens stöd i olika frågor. De träffas regelbundet tillsammans med biskopen och ofta följer någon eller några av hans unga rådgivare med på olika uppdrag; utlandsresor, kyrkomöte, förtroendevaldagar m.m.

Ungdomsrådgivarna utses för ett år i taget med möjlighet att förlänga sitt uppdrag med ytterligare ett år. Stiftets församlingar lämnar förslag på lämpliga rådgivare och sedan pusslas förslagen ihop så att gruppen får en bra fördelning när det gäller erfarenheter, ålder, kön och geografisk hemvist.

De nuvarande rådgivarna är Tiffany Larsson Avesta, Isak Runsten Västerås, Linnea Hahne Thyrén Skattungbyn och Victor Månsson Västerås. Tiffany Larsson är inne på sitt andra år, de övriga tre är nya 🍷

Det väcker ett visst intresse när biskopens fyra ungdomsrådgivare kliver in i universitetshuset i Uppsala för att under en dag besöka kyrkomötet. Inte bara därför att de sänker medelåldern radikalt utan också därför att de är kaxigt klädda i jackor med texten ”biskopens ungdomsrådgivare”. Och på ryggen biskopens vapensköld med texten ”Känn ingen oro, tappa inte modet”.

Text: Pelle Söderbäck. Foto: Magnus Aronson

Thomas Söderberg möter upp i entréhallen. Han är en erfaren kyrkomötesdeltagare. Detta som valt ombud från början av 1980-talet och tills han blev biskop. Nu finns han där som en av 14 biskopar. Det är ett forum han behärskar och trivs i. Den som känner honom vet att en del av hans grundsyn är att om man har fungerande strukturer skapar man ytor för bra verksamhet. Här är kyrkomötet en viktig del. Nu finns han där med sina ungdomsrådgivare, en dag för att se mötet med nya ögon. Och en dag för att introducera fyra unga medarbetare i den kyrkliga demokratis nationella nivå. Tillsammans tar de plats på åhörarläktaren. Två rådgivare på varje sida, biskopen i mitten med föredragningslistan i ett fast grepp.

Det är besluts-session och tempot är högt. Men inte alltför högt för en mer simultant jobbande generation. Efter en stund dyker

det första twittret upp i Svenska Kyrkans Ungas twitterflöde; ”Många avslag blir det på Kyrkomötet men även en del nya beslut! Det gäller att hänga med för här går det fort! Snart beslutdiskussion!”

Karin Perers smiter från sitt presidiejobb en stund. Hon är vice ordförande i kyrkomötet men vill också hon träffa biskopens rådgivare. En fråga som funnits i gruppen är varför man har ”partier” (formellt nomineringsgrupper) och för Karin är det

Från vänster: Isak Runsten, Karin Perers, Victor Månsson, Tiffany Larsson, Thomas Söderberg och Linnea Hahne Thyren.

en viktig funktion. Hon tror inte på mer renodlade personval.

– Vi representerar grundvärderingar och inte bara personer, säger hon. Man ska kunna förstå en kandidats grundsyn även om man inte känner den personligen. Karin Perers menar att det är viktigt att ha en bredd bland kyrkomötesledamöterna och att det därför behövs 251 platser. Här ska hela landet och hela kyrkan finnas representerad. Visst är medelåldern hög men det finns dock yngre ledamöter, den yngsta

i det nyvalda kyrkomötet är 18 år.

– Det finns ett problem i att du inte har laglig rätt att vara ledig för kyrkomötet. Och det kan inte vara så att alla ledamöter är anställda inom kyrkan. Det är viktigt att få människor med olika erfarenheter, bakgrund och geografi. Innan hon återgår till presidiearbetet tittar hon längtansfullt på ungdomsrådgivarnas jackor.

– Tufft och medvetet klädda, konstaterar hon. Tänk om stiftstyrelsen också hade sådana!

Kekke Paulsson är med sina 32 år den yngsta ledamoten från Västerås stift. Han är mot slutet av sin första mandatperiod och är omvald till nästa omgång.

– Jag började mitt engagemang i Svenska Kyrkans Unga, berättar han. Lokal ordförande i Irsta, sedan distriktsordförande. Fick frågan om att kandidera till stiftsfullmäktige 2005. Det är kul att få vara med och påverka. Jag har alltid varit politiskt engagerad.

Trots att han numera är 30+ är han en av de yngre i mötet.

– Ja, det är sällsynt med unga, säger Kekke. Vi är inte många som ens är under 40. Men vi tas på allvar. Och det tar tid att lära sig alla strukturer. Ibland går det väldigt fort på kyrkomötet.

Han har några handfasta råd till ung-

domsrådgivarna innan han återvänder till kyrkomötesdebatten.

–Våga ta plats! Våga ta kontakt med nomineringsgrupper och personer som är aktiva. Det behövs många typer av röster i kyrkomötet. Det är lite väl medelklass idag. Man behöver inte heller vara rädd för att man inte kan. Man lär sig. Och man behöver inte kunna allt för att sitta här.

Thomas Söderberg är glad och tacksam över sina fyra ungdomsrådgivare. Och han får många frågor om vad det betyder och hur det fungerar med ungdomsrådgivare.

–Vad som händer med ungdomsrådgivare är två saker, säger biskopen. Det ger mig en möjlighet att få lyssna in vad som är tankar och drivkrafter för unga idag. En del är sig likt ända sedan jag var ung men väldigt mycket är annorlunda. Och när de också frågar mig efter mina erfarenheter blir det en ömsesidighet i samtalet.

– Det har blivit en naturlig del för mig att ha med mig ungdomsrådgivare också i sammanhang där det inte alltid är självklart med unga deltagare; fullmäktigedagar; resor. Det är en viktig signal.

Det är fyra nöjda ungdomsrådgivare som summerar sin kyrkomötesdag med en fika på Ofvandals konditori. "Spännande, intressant, klart över förväntan, spännande frågor; bra att också få se den här delen av biskopens vardag", var det samfälliga omdömet.

De håller också med om Kekke Paulssons kommentar om att det är en hög medelålder och att många samhällsgrupper saknas; "Man kan se att det är inte vem som helst som sitter där".

Tre av rådgivarna är nya, Tiffany Larsson är inne på sitt andra år. De menar alla fyra att systemet med ungdomsrådgivare är bra och viktigt. Biskopen behöver sina rådgivare.

–Vi och Thomas ser från helt olika världar; konstaterar Isak Runsten. Ja, vi är från olika världar.

– Han säger ibland "Ja, du tänker så", fortsätter Tiffany Larsson. Han har inte alls tänkt så. Så det är bra och nyttigt.

Victor Månsson finns med i gruppen som representant för Svenska Kyrkans Unga i stiftet. Han ser systemet med ungdomsrådgivare också som ett bra sätt att knyta biskopen närmare ungdomsrörelsen.

– De är bra att vi blir kompisar med biskopen och får en direkt kontakt. Vi har hans telefonnummer och han har tydligt sagt att "ring om det är nåt" 📞

Detta är kyrkomötet

Svenska kyrkan är Sveriges största medlemsorganisation med 6,5 miljoner medlemmar. Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta organ på nationell nivå och dess 251 ledamöter väljs av medlemmarna, varav 249 väljs i direkta val och de återstående två väljs av de 31 kyrkoråden inom Svenska kyrkan i utlandet. Kyrkomötets ledamöter kommer från hela landet.

När samlas kyrkomötet?

Kyrkomötet sammanträder i Uppsala under två sessioner på hösten. Enligt den nu gällande ordningen hålls session 1 vecka 39 (slutet av september) och session 2 vecka 47 (slutet av november).

Vad beslutar kyrkomötet om?

Kyrkomötet beslutar i frågor som handlar om kyrkoordningen (Svenska kyrkans regelverk) och andra frågor som har betydelse för hela Svenska kyrkan, till exempel kyrkohandboken och psalmboken. Kyrkomötet kan däremot inte fatta beslut i frågor som är församlingarnas eller stiftens ansvarsområden. I det nyvalda kyrkomötet är 125 ledamöter kvinnor och 126 ledamöter män. Genomsnittsåldern är 54 år och yngsta ledamot är Jesper Eneroth, 18 år (Socialdemokraterna Växjö stifts valkrets) och äldsta ledamot är Torgny Larsson, 75 år (Socialdemokraterna Göteborgs stifts valkrets).

Dessa representerar Västerås stift i kyrkomötet år 2014 - 2017

Arbetarepartiet - Socialdemokraterna

*Britt Sandström
Britas Lennart Eriksson
Inger Wahlman
Stefan Grundberg
Maria Lagerman
Peter Egardt*

Borgerligt alternativ

Ann-Britt Åsebol

Centerpartiet

*Anders Åkerlund
Karin Perers
Jerker Alsterlund*

Fria liberaler i Svenska kyrkan FiSK

Tomas Jansson

Frimodig kyrka

Mikael Grenstedt

Miljöpartister i Svenska kyrkan

Jan Segerstedt

Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan

*Mikael Mogren
Peter Bernövall
Anders Brunnstedt*

Sverigedemokraterna

Ann-Christine From Utterstedt

Vänstern i Svenska Kyrkan

Kekke Paulsson 📞

Foto: Magnus Aronson

Nu utvärderas den kyrkoantikvariska ersättningen

Kulturarvet är en samhällsresurs

"Vem äger kulturarvet? Sedan år 2000 äger Svenska kyrkan byggnader och artefakter. Men i en djupare mening är det kyrkliga kulturarvet allas och Svenska kyrkan dess förvaltare."

Det skriver ärkebiskop Anders Wejryd och generalsekreteraren Helén Ottosson Lovén i en rapport kring de kyrkoantikvariska frågorna. År 2014 är det åter dags för en så kallad kontrollstation.

Text: Pelle Söderbäck

Vem ska ta ansvar för alla Sveriges kyrkor? Det var en av knutfrågorna inför relationsförändringen mellan kyrka och stat år 2000. Lösningen blev att Svenska kyrkan tog fullt ägaransvar för kyrkorna men att detta skulle ske med ekonomiskt stöd, en kyrkoantikvarisk ersättning, från staten. Från 2002 till 2009 skulle ersättningen

växa successivt till 460 miljoner kronor och därefter omförhandlas i femårsperioder. Det betyder att det nästa år är dags för en förhandling, en kontrollstation.

I **överenskommelsen** vid relationsförändringen klargjordes tydligt att den kyrkoantikvariska ersättningen är en kompen-

sation för de antikvariska merkostnader kyrkan har som förvaltare av kyrkobyggnaderna. Den ska garantera bevarandet av byggnadernas kulturhistoriska värden och därför vara kulturhistoriskt motiverad. I den rapport Svenska kyrkan lämnat inför 2014 års förhandling lyfts två grundbegrepp fram; delaktighet och tillgänglighet. "Delaktighet i kulturarvet kan beskrivas i termer av medborgarskap, rättigheter och demokrati, skriver man. Alla som bor i Sverige har rätt till den historia som tidigare generationer skapat. Också för dem som anlänt nyligen är tillgång till kyrkans kulturarv en rättighet ... Vi vet också att människor med annan tro och religiös tradition söker sig till kyrkans miljöer. Av intresse, med förundran eller helt enkelt

Foto: Torgny Lindén

för att finna ett heligt rum”.

I rapporten vill kyrkan också bredda begreppet tillgänglighet: "Fysiskt kan tillträde till kyrkans miljöer; byggnader och traditioner säkras genom öppettider. Men tillgänglighet handlar också om hur kulturarvet åskådliggörs och kommuniceras i en vidare bemärkelse. Begreppet tillgänglighet behöver således operationaliseras på ett kreativt och framåtblickande sätt”.

Utifrån en mer dynamisk kultursyn formulerar därför Svenska kyrkan fem förslag till utvecklingsområden när det gäller det

kyrkliga kulturarvet:

- En förnyad syn på det kyrkliga kulturarvet och den kyrkoantikvariska ersättningen. En syn där kulturarbetet ses som en samhällsresurs och där kyrkobyggnaderna också ses som en pedagogisk resurs. "En mer dynamisk och utvecklingsinriktad syn på ersättningen som ett redskap inte bara för bevarande, utan även för användning och utveckling av kulturarvet”.
- En gemensam vision och långsiktiga mål för arbetet med det kyrkliga kulturarvet. "Svenska kyrkan bör tillsammans med

staten och andra berörda aktörer enas i en gemensam verklighetsbeskrivning, och därigenom uppnå ökad samsyn i formuleringen av långsiktiga mål”.

- Förstärkt samverkan för det kyrkliga kulturarvet som samhällsresurs. "Det övergripande syftet med detta arbete bör vara att utnyttja den potential som det kyrkliga kulturarvet har i utvecklingen av ett långsiktigt hållbart samhälle; socialt, miljömässigt och ekonomiskt”.
- Strategi för utveckling av bruket av kyrkomiljöerna. Det gäller både utveckling av kyrkomiljöer som resurs för samhället och en strategi för att de kyrkor som tas ur bruk fortfarande ska kunna fungera som tillgängliga kulturarv.
- Utveckling av arbetet med den kyrkoantikvariska ersättningen. Detta är ett utvecklingsområde för kyrkan. Ett arbete på att effektivisera och kvalitetssäkra handläggningen av den kyrkoantikvariska ersättningen och att åstadkomma en enhetlig och rättvis fördelning av ersättningen över hela landet.

(Källa: *Ett rum öppet för alla – Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2014.*) ●

Anna GÜthlein, stiftsantikvarie

Vi behöver ett nytt avtal

Foto: Åke Paulsson

– Det här är egentligen första gången vi kan utvärdera överenskommelsen på allvar. Och mycket har hänt under drygt 10 år! Det säger stiftsantikvarien Anna GÜthlein om den utvärdering

som nu görs av systemet med kyrkoantikvarisk ersättning. Från kyrkans sida menar man att det helt enkelt behövs ett nytt avtal.

Det arbete som nu pågår berör Svenska kyrkan, riksantikvarieämbetet (RAÄ) och ytterst riksdag och regering. Just nu har Svenska kyrkan och RAÄ lämnat rapporter som underlag för ett fortsatt samråd med kulturdepartementet.

– Riksantikvarieämbetet har haft ett snävare uppdrag, säger Anna GÜthlein. De tittar på hur vi använder pengarna. Kyrkan har tittat på hela överenskommelsen.

Anna GÜthlein menar att det inte bara är en kontrollstation år 2014, utan för första gången en möjlighet att få utvärdera hela systemet.

– Nu har det fungerat ett tag i skarpt

läge och det går för första gången att se effekter. Det har också hänt mycket på drygt 10 år. Kyrkan vill ha en bredare syn i ett nytt avtal.

Tidsplanen ligger klar. Under hösten 2013 samråder en departementsgrupp där Svenska kyrkan, RAÄ och tjänstemän från kulturdepartementet ingår. Under våren/försummaren går arbetet vidare med en skrivelse till regeringen. Efter beredning där blir det en budgetfråga inför 2015. Och däremellan ligger ett riksdagsval.

– Helt klart är det avgörande både vad skrivelsen till regeringen innehåller och hur den tas emot på regeringsnivå. Men det är viktigt just nu att vi lyfter fram alla bra projekt som finns och att vi talar om en bredare syn på de antikvariska frågorna, avslutar Anna GÜthlein ●

De fattigas biskop

Utanför Västerås domkyrka, på den plats som författaren Lars Gustafsson har kallat Europas vackraste torg, står en biskop och läser Bibeln. Med putande mage och grova kragstövlar, men med oknutna skosnören, står han stadigt på sin sockel. Han heter Johannes Rudbeckius, var biskop 1619 – 1646 och bland mycket annat är han den svenska folkbokföringens skapare.

Text: Mikael Mogren

Få gestalter i de nordiska ländernas historia har kommit loss med en sådan kraft som Johannes Rudbeckius (1581-1646). Han var 38 år när han utsågs till biskop i Västerås. Bakom sig hade han internationell erfarenhet med två studieperioder i Wittenberg och två fälttåg till Ryssland med Gustaf II Adolf, vars själsörjare han var. Han kom till Västerås från Uppsala universitet, där han hade varit lärare i matematik och teologi, med hebreiska som specialområde.

Stiftet han kom till var nergånget och illa organiserat. Det var som om såren efter Gustav Vasas plundringar av sockenkyrkorna ännu inte hade läkt. Reformationens stora omorganisation av socknar och kyrkoliv hade inte hittat sin form. Den första föreskriften om husförhörlängder och kyrkobokföring i Sverige utfärdades för Västerås stift av Rudbeckius redan under 1620-talet, nästan 100 år tidigare än i övriga delar av Sverige. I hans dagbok får man snabbt en bild av

vem man har med att göra. Här förtecknade biskopen allt som behövde göras i det vidsträckta stiftet. Han förfärades över det han mötte. Fattigdomen hos människorna och fatfatheten hos prästerna och sockenråden drev honom ständigt vidare.

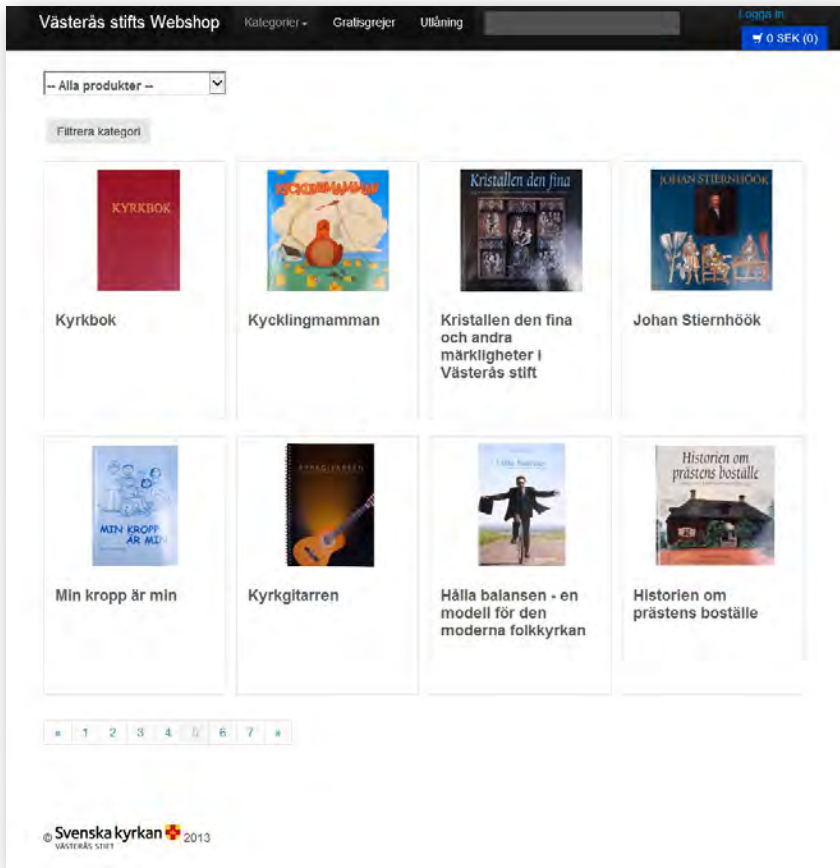
På samma sätt som han kunde vara tydlig mot individer ute i socknarna som inte skötte sina ansvarsområden, var han benhård i riksdagen. Där motsatte han sig att adeln skulle få mer makt i kyrkan. Han ville inte ha någon kyrklig överstyrelse där adelsmän bestämde i kyrkans frågor. Det gav honom en mäktig motståndare i rikskanslern Axel Oxenstierna. Hans starka fiender såg till att han aldrig blev ärkebiskop. Två gånger per år började han kalla till prästmöten, och där skulle prästerna få rejäl påfyllning av kunskap. Man kan säga att han var tidig med att förstå behovet av fortbildning. Han inrättade skolor: Sveriges första gymnasium i Västerås och i själva biskopshuset öppnade han landets första flickskola.

Dagboken som Rudbeckius skrev innehåller lista efter lista med saker som måste bli gjorda och namn på människor som hade särskilda behov. Speciellt ömmade han för de fattiga och sjuka. På sina ständiga resor i stiftet skrev han ner namnet på varje sockenbo som hade behov av kyrkan för försörjning och sjukvård;

*Agda een uthleeffuat quinna i almosa stughan.
Erich träfoot i almosa stughan.
Karin een åldrigh och förlam(m)at quinna.
Anna Nilsdotter i Reensby blind.*

Dessa fyra och nio andra behövande i Vika socken förtecknade Johannes Rudbeckius i sitt register på the Fattigha i Tuna Proosterij. Det är lätt att ana biskopens ursinne om han senare förhörde sig om de fattigas situation i Vika socken och då fick höra att ingen förändring hade skett till det bättre.

När Rudbeckius långt tidigare arbetade med hebreiska böjningsmönster vid Uppsala universitet var det kanske ingen som anade att han skulle bli engagerad för fattigt folk i Västmanland och Dalarna. Behovet av undervisning, diakoni och organisation såg han tydligt och åtgärdade. Det är ingen överdrift att säga att den situation han mötte i Västerås stift gjorde att han kom loss. Han började göra skillnad både i sitt eget liv och andras. Johannes Rudbeckius lade ut riktlinjerna till det som långt senare skulle bli den svenska välfärdsstaten 🇸🇪

Välkommen till nya webshoppenn!

Nu har Västerås stifts webshop fått en ny kostym och en enklare och mera överskådligt layout. Du hittar den som vanligt på internwww.svenskakyrkan.se/vasterasstift. Klicka bara på ikonen för webshop så är du inne.

Första gången du använder webshopen behöver du registrera dig och din församling. Det tar bara ett par minuter. När registreringen är klar är det bara att shoppa. En nyhet är att det numera går att få stora förhandsbilder på alla produkter, du bara klickar på själva bilden så får du upp en större bild.

Utlåning

Vi håller också på och fyller på med utlåningssaker. Banderoller, projektor, duk, ljudsystem, beachflaggor, uppblåsbar reklam etc. Du kan enkelt se vad vi har att låna ut, men själva beställningen gör du just nu via telefon 021-17 85 00.

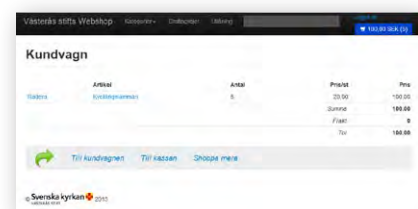
Lätt att hitta det du söker

Direkt i menyn kan du välja vilket huvudområde du är intresserad av. Är det t.ex "Inte Som Du Tror" material så väljer du "Konfirmandmaterial" och då visas bara den kategorin.

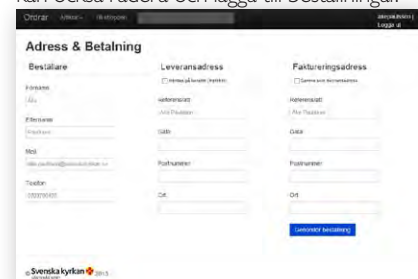
Ny produktvisning

Den nya produktvisningen visar en stor bild på produkten samt en text som förklarar innehållet. Du kan också enkelt se vad en viss mängd av varan kostar. När du vill beställa så är det bara att ange antal och klicka på "kundvagnen" så läggs varan till.

Kundvagnen

I kundvagnen ser du alla produkter du lagt till. Du får en bra redovisning av vad de olika köpen kostar och vad totalkostnaden blir. Du kan också radera och lägga till beställningar.

Kassan

När beställningen är klar så anger du bara var du vill ha leveransen så skickas den normalt samma arbetsdag eller dagen efter, beroende på när vi får in beställningen.

Sofia Olsson, ungdomsstipendiat i Tanzania: ”Allt kändes så självklart!”

Det svåra var inte att komma till Bukoba och komma in i samhället och känna sig som hemma. Det svåra var att återvända, och att återanpassa sig till samhället i Sverige. Det skriver Sofia Olsson som hösten 2012 var en av Västerås stifts deltagare i ungdomsutbytesprogrammet ”Ung i den världsvida kyrkan”.

Text och foto: Sofia Olsson

Fakta

Vill du veta mer om ungdomsutbytesprogrammet ”Ung i den världsvida kyrkan”, kontakta stiftsadjunkt Lisa Fröberg. Det gäller också om din församling vill vara värd för unga gäster från den världsvida kyrkan.

Jag vaknar, solen är precis på väg upp. Jag och Sofia hade frågat om vi fick byta rum med bröderna för att få sova i rummet med strån som golv. Där vaknade jag nu, extra pigg och glad, för äntligen, idag är det min tur att få mjölk! Jag älskar verkligen mjölk, så det är inte konstigt att jag har fått smeknamnet Sofia Mdogo 'Ngombe (*Sofia den yngre, kon*). Jag är här, i Bukoba i nord-

västra Tanzania, och upplever mitt livs resa. I min dagbok har jag skrivit ”Ibland kan man känna så mycket kärlek att det gör ont”. Gräshoppesvärmen har äntligen kommit, och det är dags att festa! Ungdomarna i hemmet har redan varit ute i gräset och plockat på sig en stor mängd, ja barn kan till och med få ledigt från skolan för att gladeligen få plocka och ta hem och äta dessa delikatesser. Och ja, de smakar ju faktiskt riktigt gott! På ett utsökt sätt bryter de av smaken från matbananerna och börnorna, och smakar nästan som chips. Gunnar hade frågat barnen om de inte trodde att det gjorde ont på gräshopporna när deras vingor plockas bort innan de tillagas. Ett av barnen skrattade gott och svarade, med den självklarhet som bara barn kan få fram,

Hemma hos Bibi.

”Haha Gunnar, vi har gjort det i så många tusen år, så de har nog vant sig!”.

Min resa som deltagare i Ung i den världsvida kyrkan till Bukoba hösten 2012, bjöd på så otroligt mycket. Redan efter fyra veckor kände jag att jag var fulländat berikad, men där hade jag fel. Det tog aldrig slut! Varje vecka överraskades jag av att berikas på ännu ett nytt oväntat sätt. Jag joggade i soluppgången med eleverna på ett internat, sjungandes i takt på deras jogging-sånger; jag och Sofia fick övernatta hos bibi (mormor) Maria i hennes fina

Altaret i en av lerkyrkorna

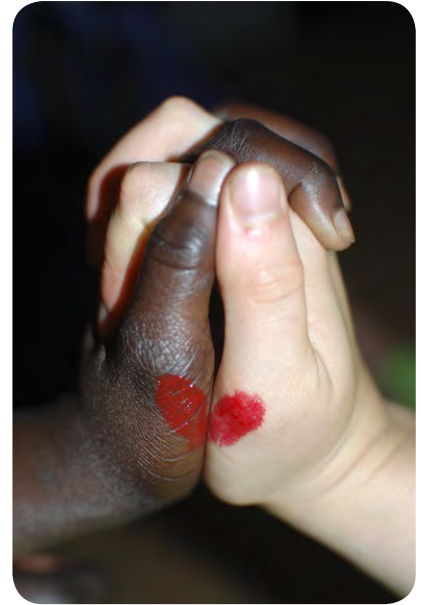
runda lerhydda, vi har fått sjunga och dansa i alla köror; levt otroligt lokalt utan el/mottagning/nyheter/reklam, vi har tillsammans kiknat av skratt, men framför allt: vi har välkomnats in i gemenskapen och det fantastiska Bahai-folkets levande kultur. Det svåra var inte att komma till Bukoba och komma in i samhället och känna sig som hemma. Det svåra var att återvända, och att återanpassa sig till samhället i Sverige. Från att gå från något som kändes så otroligt naturligt, till en vardag där jag går till en affär för att handla mat, som jag inte ens vet var den har odlats, där jag har flyttat många mil från familjen för att lära mig att lösa kvantmekaniska problem, till en vardag där jag troligtvis kommer tillbringa mina sista år på ett ålderdomshem. Allt kändes konstigt.

I Bukoba kunde vi hämta maten direkt från trädgården, året om! Man sade god morgon till farfar i huset bredvid, bad böner; tackade och välsignade varandra. Var det en person i byn man inte kände, då frågade man vem det var och välkomnade personen till sitt hem. Det fanns ingen telefon, dator och inget tidningsbud som bjöd in till omvärlden. Livets självklara gång var att växa upp, bilda familj, för att tillslut bli gammal och omhändertagen av sina barn. Allt kändes så självklart! Jag har under 4 månader fått uppleva något så annorlunda från min egen vardag, och många tankar kommer till mig. En av de tidigaste tankarna handlade om motivation. I Bukoba stötte jag aldrig på depressioner; och göromålen kändes så självklara. Jag vet att i detta samhälle finns det många som får kämpa i vardagen för att hitta motivation till arbete eller skolarbete.

Att påta i sin trädgård får grödoma att växa, så att de kan sköras, tackas för; och lagas till mat. Det är ren överlevnad, en naturlig gång, och det är lätt att förstå vad göromålen gör för nytta. Det första barnen lärde sig var att hämta vatten tillsammans med sina syskon. Men att först lära sig läsa, för att sedan avancera till matematik, litteratur- och samhällsstudier; för att sedan efter många års inläring

kunna bli anställd, för att få en inkomst, för att sedan gå en affär; för att köpa mat för att laga den, för att överleva, ja den kopplingen är så väldigt mycket längre. Kan det vara därför det ibland kan vara svårt att hitta en mening med det man gör? Jag slås av tanken "jag har levt i över 20 år och aldrig satt en morot, hur har jag egentligen överlevt!!"

Jag tar med mig så mycket från min resa, och detta är bara en liten fraktion av alla tankar och reflektioner som kommer ur den tid som jag har fått tillbringa tillsammans med våra tanzaniska bröder och systrar. Tankarna är långtifrån färdigutvecklade, men tiden de tar att reflekteras över visar endast på hur berörd jag har blivit av utbytet. Tack Gud, tack Svenska kyrkan, tack Västerås stift och tack till Dig, som är en del av Svenska kyrkan! Utan Dig hade jag aldrig berikats så! 🍓

Syster Joana och jag.

Micaias Caessa, Elin Enochsson, Ella Grönberg och Carlos Matsinhe vid Indiska Oceanen.

Ungdomsgrupper, hackor, mobiler och dator – blandad vardag för unga praktikanter

Elin Enochsson och Ella Grönberg har gjort sig hemmastadda i huset i Moçambique, i utkanten av staden Maxixe, dit de kom som praktikanter i början av september. Utsikten över Indiska Oceanen är hänförande och en bit bort över vattnet syns staden Inhambane, dit de ibland åker för att delta i och leda kyrkliga ungdomsgrupper.

Text & Foto: Lisa Fröberg

– Det är rätt nice, säger Ella. Vi har fått nya vänner, vi har fullt program, inte minst på helgerna med alla ungdomsgrupper. Ella och Elin praktiserar inom församlingsarbetet och fokuserar på ungdomar. Med sig till träffarna har de några ungdomar som kan fungera som tolkar då portugisiskan inte riktigt lossnat ännu. I slutet av oktober lämnar praktikanterna Maxixe och mellanlandar på Stiftscentret Maciene där det kommer att vara familjefestival med två- till tretusen deltagare. Den avslutande delen av praktiken ska göras i Matola, utanför Mocambiques huvudstad Maputo,

eftersom det finns ett rikt ungdomarbete där. Det blir också tillfälle att återknyta vissa kontakter från det att både Ella och Elin varit deltagare i ungdomsledarutbildningen Crossroads.

– Vi har hållit i några pass med ungdomarna och vi har gjort lite samarbets- och ledarskapsövningar men vår handledare Micaias tycker att vi ska ha lite mer spirituella teman. Det var ju likadant på Crossroads, då blev det tydligt att vi svenskar inte är så vana att tala om tron och ha bibelstudier, säger Elin. Man lär sig, fortsätter hon. Genom Västerås stifts praktikprogram, som

finansieras av Sida, får unga vuxna en chans att prova på att leva i något av Västerås stifts två afrikanska vänstift – Lebombo i Moçambique och Karagwe i Tanzania, att dela vardagen, att få nya perspektiv på vad det är att vara kyrka och hur man kan vara det i olika sammanhang. Samtidigt erbjuds vänstiften arbetsvilliga och engagerade unga vuxna som kan utföra arbetsuppgifter som de har nytta av.

Carlos Matsinhe, som ansvarar för praktikanterna under deras tid i Mocambique säger att det man inser genom ett sådant här program är att till syvende och sist så är vi alla lika.

I Moçambiques grannland Tanzania gör Emmalina Mattsson och Karin Johansson sin praktik. De är i Karagwe stift, i Tanzanias nordvästra hörn. Emmalina arbetar och bor på en yrkesskola för ungdomar, Nekwnda youth centre. Ungdomarna är i åldrarna 16-23 år och utbildar sig i skräd-

deri respektive snickeri. Dessutom arbetar de i skolans shamba (köksträdgård) och lär sig lite om odling. Emmalina undervisar i engelska, arbetar liksom eleverna i shamban och har bland annat grävt hål till de nya bananplantorna som ska planteras när regnet genomfuktat jorden. Banan är basföda i området och äts ungefär som potatis i Sverige.

Innan utresa fick praktikanterna en kort språkintrouktion och Emmalina har stor nytta av swahilin eftersom ingen på skolan behärska engelska.

– Det är en utmaning, berättar Emmalina och ibland förstår vi inte varandra, trots god vilja från bägge håll!

Emmalina visar upp sin lilla bostad som ligger på skolområdet. Hon eldar spisen med träkol och har nytta av sina friluftskunskaper när hon ska laga mat.

– När den kolsäcken, som fanns här när jag kom, är slut, måste jag be någon med cykel att hjälpa mig få hem en ny från marknaden. Någon bil finns inte här på skolan, berättar Emmalina.

– Det är tur att det är bra täckning med mobilen här; så om jag blir sjuk kan jag ringa stiftskansliet och be om transport till sjukhuset, fortsätter hon.

På fältet hackar man med handhacka, i fickan finns mobilen och skolans två bärbara datorer, som har internetuppkoppling, ligger på laddning när dieselgeneratoren är igång. Det är annorlunda än i Sverige!

– Hemma hos mig har jag LED-lampor i taket som drivs av solex, men systemet orkar inte ladda mobilen eller datorn, men belysningen är pålitlig, säger Emmalina. En knapp timmes bilväg från Emmalina, i Lukajange, ligger Karagwe stifts stiftskansli. Där gör Karin Johansson sin praktik för avdelningen för kvinno-, barn- och välfärds-

El från solen ger kraft i Tanzania.

frågor. Hennes handledare Anatoria, eller Mama Agape, som hon kallas efter sin förstfödda, får hjälp av Karin med sekretärsysslor och hjälp vid alla de kursdagar som ordnar runt om i stiftet.

Bland annat arbetar de med ett projekt att stärka flickor och unga kvinnor i en av tradition mansdominerad värld. Projektet finansieras av Svenska kyrkan. De arbetar också bland annat med undervisning av söndagsskollärare. Detta är en stor utmaning inte minst på grund av att antalet kristna växer och då också behovet av söndagsskollärare. Uppdraget som söndagsskollärare är ett frivilliguppdrag och någon form av söndagsskola finns i samtliga församlingar i stiftet.

– Det är mycket omväxlande att vara här,

säger Karin. Från början var jag rädd att jag skulle tillbringa fyra månader i Tanzania på kontor; men vi är ute och reser mycket. Anatoria är mycket tacksam över att hon fått ett bollplank i Karin.

Praktikantprogrammet:

Utsända 2013: 4 st

Praktiktidens längd: 5 månader

varav 4 utomlands

Utlandspraktiken görs i: Tanzania eller Mocambique

Ålder: 20-30 år

Sista ansökningsdag: 1 mars 2014

Programmet finansieras av: Sida

Kontaktperson: Lisa Fröberg

En annan bild av Afrika

Om man tittar på en vanlig platt karta så ser man egentligen inte hur offantligt stort Afrika är. I den här illustrationen så har man lagt in några av jordens länder på Afrikas yta för att vi ska förstå hur stor kontinenten egentligen är.

Sju landmärken för hälsa och hållbar utveckling är en modell för att på ett enkelt sätt arbeta med frågor som berör folkhälsa och hållbar utveckling. Det är frågor om mänsklighetens överlevnad och är därför viktiga frågor för Svenska kyrkan.

Sju landmärken för hälsa och utveckling

Det handlar om att söka orsakernas orsaker och agera utifrån detta. Sju landmärken för hälsa och hållbar utveckling kan fungera som en gemensam grund för kommunikation, planering och beslutsfattande. Modellen, som syftar till att göra frågan om hållbar utveckling mer hanterbar och begriplig i en vardaglig kontext, stärker därmed känslan av sammanhang. På Stiftsgården arbetar vi aktivt med Sju landmärken, både internt men också tillsammans med gästande grupper. Du har möjlighet att på olika sätt med hjälp av oss närma dig modellen Sju landmärken. Det kan vara genom processarbete med arbetslaget, föreläsningar, vandringar och event.

Text: Lotta Lirkas, Nicklas From och Johan Hallberg

De sju landmärkena behandlar sju områden som hela mänskligheten behöver arbeta med för att uppnå hälsa och hållbar utveckling för hela vårt klot. De är framtagna av Johan Hallberg som arbetar åt Landstinget Dalarna

Mer rörelse i vardagen

Samhället behöver planeras för ökad fysisk aktivitet. Det är vardagsmotionen som ger de största hälsoeffekterna. Med fokus på sociala, ekonomiska och fysiska faktorer uppnås större effekter på vardagsmotion och folkhälsa än på att enbart påverka individen.

När individen stimuleras till att öka sin andel av aktiva transporter

såsom att cykla och gå främjas hälsa, miljö och ekonomi. Vi får tryggare trafikmiljöer, attraktivare städer och de beslut som krävs för att utesluta beroendet av fossila bränslen underlättas. I samhällen där man cyklar och går stärks det sociala nätverket och spontana möten underlättas. Det är så ett samhälle håller sig levande.

Grönare mat på tallriken

Mat ska inte vara krångligt. Det bästa är en varierad kost med ett rikligt inslag av frukt och grönsaker, cirka 500 gram. Det skyddar mot hjärt- och kärlsjukdomar, vissa cancerformer, högt blodtryck, diabetes, höga blodfetter och övervikt. Att öka andelen vegetabilier i kosten och minska köttkonsumtionen bidrar till en minskning av energi- och vattenförbrukning samt utsläppen av växthusgaser. Att följa säsongen, odla och plocka själv, hitta närodlarna, köpa KRAV-märkt och förstärkt rättvisemärkningens innebörd är en upptäcktsfärd som berikar matlagningen utan att behöva kosta mer.

Plats för föräldraskapet

"Det krävs en by för att fostra ett barn". Barn behöver föräldrar och andra vuxna som med värme och omsorg skapar trygghet och ställer rimliga krav. En trygg uppväxt ökar chansen för att man bryr

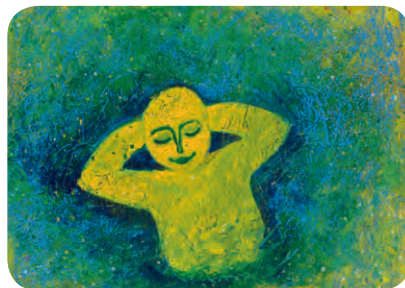
sig om andra och gör hållbara val som vuxen. Föräldrars engagemang i det egna barnet ger inte bara effekter för det enskilda barnet.

Där skola och föräldragrupp samarbetar förbättras skolklimatet i sin helhet. Det förebygger skolsvårigheter och problem med aggressivitet, mobbning och våld hos barn och ungdomar: Att bli älskad och bekräftad på ett positivt sätt som barn minskar risken för att man senare i livet söker bekräftelse på ett negativt sätt.

Plats för mänskliga möten

Väl fungerande sociala relationer är avgörande för såväl människors hälsa som för samhällets ekonomiska utveckling. Med mänskliga möten skapas förtroende, tillit och ömsesidighet. Känslan av samhörighet stärks och främlingsrädsla motverkas. När vi tror på att vår omgivning fungerar stödjande vågar vi utveckla idéer och verksamheter, skapa företag och låta dem växa. Den som vårdar sina relationer har mindre behov av energi- och resurskrävande materiell konsumtion. Mänskliga möten är grunden för demokrati och för ett samhälle som håller i längden.

Balansera stressen

Stress är naturligt men ihållande stress med utebliven återhämtning leder till sjukdom och förtida död. Förändringsstress, informationsstress och stress till följd av en förlorad känsla av sammanhang är nya inslag i stresslandskapet. Den stressrelaterade ohälsan belastar samhället tungt. Stressrelaterade beteenden med negativa konsekvenser för individ och samhälle talar för behovet att forma samhället till att

möta människors grundläggande behov. Ett liv i utanförskap innebär en kraftfull stress-situation. Att utveckla arenor där människor inte slås ut, där allas erfarenheter och förmågor räknas är en av det moderna samhällets stora utmaningar.

Närhet till naturen

Människan är natur. I naturen har människan utvecklats under miljontals år till vad hon är idag. Naturens ljud, färger, dofter och upplevelser av värme, kyla, regn och vind är djupt förenade med våra sinnen. Att röra sig i naturen aktiverar hjärnan på ett hälsofrämjande sätt. Naturvistelser reducerar stress och i kontakten med växter och djur skapas välbefinnande. Mer natur där människor bor och arbetar ökar den biologiska mångfalden och främjar näringar som inte förbrukar naturresurser. Att tillbringa tid ute i naturen stärker känslan av ett gemensamt hem.

Närhet till kulturen

Sjunga, dansa, skriva, läsa, gå på bio och teater; måla och titta på konst är exempel på kulturaktiviteter; aktiva och passiva, som skapar välbefinnande. De främjar den känslomässiga utvecklingen, stimulerar till kreativitet och ökar förmågan att skapa mening i tillvaron. De motverkar stress, förbättrar den egenupplevda hälsan och ger ett längre liv. Den sociala samhörigheten främjas, främlingsrädsla minskar. Anknypningen till hembygdens historia förstärks. Kulturkonsumtion motverkar överdriven materiell konsumtion och ger möjlighet till ett hållbart innehåll av den ekonomiska tillväxten. Kreativa miljöer främjar ett framgångsrikt näringsliv 🍷

Foto: Stiftsgården i Rättvik

Stiftsgården vandrar mot att bli ett Pilgrimscentrum

Rättviks kyrka och Stiftsgården ligger på en plats som genom historien har fungerat som rastplats och korsväg mellan olika leder. Platsen som man delade nyheter och erfarenheter på innan man gick vidare. Därför känns det naturligt att följa historien och återuppta den goda traditionen att rasta, dela nyheter och erfarenheter vid Siljans strand.

Text: Lotta Lirkas

Vandringar har alltid skett genom historien för att söka jobb, sköta sin hjord eller för att finna mat, en annan verklighet och/eller ett sannare jag. Pilgrimsvandringar har även de en lång historia och i våra dagar är båda varianterna av stort intresse. I dagens samhälle vandrar vi för motionen men kanske mest för att göra en inre resa.

I Västerås stift pilgrimsvandras det från norr till söder från öst till väst, önskan är stor av att stiga stigen fram och reflektera. Nya leder trampas upp och gamla restaureras. Glömda berättelser får nytt liv och kängorna snöras för att tillsammans med andra vandra i andakt, egna tankar och livgivande samtal.

Den 31 januari till den 1 februari inbjuds du till ett pilgrimsdygn som är till för att samla alla goda vandrarkrafter så fler vet om vad som arrangeras i olika församlingar, skapa nätverk mellan varandra och öka känslan av att vi är många som vandrar mot samma mål. Även ni som är i startgröparna har mycket att hämta av detta dygn. Alltså en stund av att dela nyheter och erfarenheter.

Pilgrimsprästen Mikael Mogren är vår värd och står också för passet som handlar om framtidens vandringar. Behövs förnyelse, hur kan det se ut? Mikael Mogren har bland annat skrivit boken om "Livets helighet".

Gabriella Mellergårdh ger oss inspiration genom att berätta om sin bok "Pilgrimsträdgård". En reflekterande trädgård som är tillgänglig för alla vuxna som barn. Kanske något att tänka på kring församlingshemmet som en introduktion till vandringarna. Gabriella visar också den trädgårdskonst hon skapat som symboler för reflektion.

Ni kommer att få tillfälle att hålla en kort presentation vad som pågår i er församling, vilka planer som är på gång och vilka vandringar som planeras under året 2014. Har ni trycksaker så ta gärna med och dela ut. Som inspiration kommer ni att få Gabriella Mellergårdhs bok "Pilgrimsträdgård" och Mikael Mogrens bok "Livets helighet".

Detta är det första steget mot Stiftsgården som Pilgrimscentrum för Västerås stift en dröm som funnits i huset en längre tid. Ett centrum som sprider, stöder och skapar mötesplatser kring de vandringar som sker. Till våren blir den nya pilgrimsträdgård klar som har sin utgångspunkt i Gabriella Mellergårdhs tankar. En vandring som blir tillgänglig för alla, gammal som ung och med eller utan funktionshinder 📍

Foto: Stiftsgården i Rättvik

Flyktingguide i Dalarna

Många invandrare och flyktingar saknar kontakter med svenskar, men vill ha det. Vill du bli den kontakten?

Organisera er frivillighet! Gör skillnad!

På Stiftsgården i Rättvik 2013

Foto: Magnus Aronsson

anna.stiftsgarden.org

Bli flyktingguide, gör skillnad! – Att vara flyktingguide är att vara vän!

I aktör för välfärds stora kompetenskartläggning och frågor om vad som borde prioriteras kom integrationsfrågor högt. Hos länsstyrelsen fanns möjlighet för kommuner att söka medel för flyktingguider. Så växte ett konkret samarbete fram mellan Svenska kyrkan i Falun, Leksand och Gagnef och sina respektive kommuner.

Text: Pelle Söderbäck

Konceptet "flyktingguide" är egentligen ganska enkelt. Som enskild person, tillsammans med en vän eller med sin familj anmäler man intresse till den samordnare som finns i varje deltagande kommun. På samma sätt anmäler sig de nyanlända. Utifrån bådas önskemål, erfarenheter och intressen matchas och sammanförs man. Efter en första träff inbjuds man fyra gånger per år till träffar för att dela erfarenheter, glädjeämnen och frågeställningar. I övrigt träffas man så länge och ofta man vill. Man bygger vänskap. Kontakten kan bli en lång vänskap eller en kort bekantskap, beroende på hur det fungerar.

Nu rullar projektet "flyktingguider" igång i Falun, Leksand och Gagnef. Och genväret är stort. Stiftsgården erbjuder en utbildningsdag för flyktingguider. Till den första, mitten av november, kom drygt 50 nya guider. Under utbildningsdagen informeras man om flyktorsaker, om mottagande i

Sverige, om kommunens ansvar, om sociala koder och mycket annat.

– Det här är ett bra koncept som fungerar, säger Lotta Lirkas på Stiftsgården som jobbar med projektet. Till våren kommer det att finnas nya pengar över hela landet där kommuner kan söka för flyktingguider. Så det här är en bra tid för församlingen att kontakta sin kommun och föreslå samarbete om detta. Vill man ha stöd och tips så kontakta mig eller Annaeva Lagergren på Stiftsgården ☺

Varför flyktingguider?

Syftet med att organisera flyktingguider är att

- Skapa en kontakt mellan kommunen, integrationssamordnaren och församlingen (det civila samhället).
- Möjliggöra nyfikenheten mellan olika kulturer.
- Motverka främlingsfientlighet genom "bekantskapsvänlighet".
- Vi som ideella och som nya i Sverige skapar ett bättre samhälle, hållbart och ömsint.
- Underlätta etablering i samhället.
- Skapa nätverk.
- Stödja språkinläring.
- Ge socialt stöd.
- Nya grepp för social hållbarhet motverkar utanförskap – vi är en aktör för välfärd.

Målet är att

- Församlingarna och andra aktörer i varje kommun ökar sitt engagemang i skapandet av ett bättre samhälle.

Önskade effekter

- Strukturellt kan det öka samarbetet mellan kommunen och församlingen (det civila samhället)
- Vi tror att den effekt vi kan se är att de nyanlända, på samma sätt som de i kommunen boende, gör en stor vinst i att mötas och berika varandra. Den nyfikenhet som skapas motverkar främlingsfientlighet och skapar "bekantskapsvänlighet".
- Genom att skapa nätverk ökar vi det sociala stödet och ger förutsättningar för en bättre språkinläring. Men den ökade språkkunskapen underlättas etableringen i samhället och därmed också anställningsbarheten.
- Flyktingguider kan också öka religionsdialogen och förståelsen för olika trosuttryck och kulturer.

Ur Stiftsgårdens informationsfolder om flyktingguider

Du kan förbättra din existentiella hälsa

Hela livet

Foto: Shutterstock

Den existentiella hälsodimensionen har stor betydelse för den fysiska, psykiska och sociala hälsan. Du kan ha ett brett socialt nätverk, vara både fysiskt och psykiskt frisk, men ändå inte känna dig riktigt nöjd med livet. Å andra sidan känner du säkert någon som har alla skäl att vara missnöjd, men som ändå blir glad när solen skiner och förundrad över blåmesen på fönsterblecket. God hälsa består alltså av något mer än att inte vara sjuk eller skadad, den är också beroende av hur du tolkar och förhåller dig till livet i stort och smått – din existentiella hälsa.

Text: Lena Bergquist

Existentiell hälsa kan beskrivas som förmågan att skapa funktionella meningsbärande system att tolka livet utifrån. Konkret kan det innebära att en person som har god förmåga att hantera kriser (copingstrategi) och som har tilltro till den egna förmågan (self-efficacy) också har bra förutsättningar att uppnå god existentiell hälsa.

Världshälsoorganisationen (WHO) delar upp den existentiella hälsan i åtta dimensioner: hopp, harmoni, helhet, meningsfullhet, förundran, andlig kontakt, gemenskap och

en personlig tro som fungerar som en resurs i våra liv.

WHO utgår från dessa dimensioner när de gör enkätundersökningar för att undersöka hur olika länders befolkningar mår, i dessa stora enkäter ingår även frågor om hur vi mår fysiskt, psykiskt och socialt. WHO använder ordet "spiritual health" – andlig hälsa – men många svenskar anser inte att de har "andlig" kontakt eller "andliga" frågor, däremot kan de acceptera att det finns en del kluriga frågor att fundera över som har med existensen att göra.

Den israeliske sociologen Aaron Antonovsky myntade begreppet KASAM – Känsla av sammanhang. Han upptäckte i sin forskning att människor som suttit fångna i koncentrationsläger hade olika förutsättningar att återupprätta sina liv efter andra världskrigets slut. Antonowsky valde att söka efter friskfaktorer istället för brister i sin forskning och upptäckte att de fångar som klarat sig bäst bar med sig en grundkänsla av att det som hände i deras liv hade en mening och att den meningen gick att omfatta och begripa, de hade också en tilltro till att de kunde

hantera sin situation. Detta sätt att tolka livet visade sig vara hälsofrämjande och gav personerna bättre förutsättningar att leva ett gott liv. Meningsbärande system som en religiös tro, filosofi eller ideologi kan erbjuda en sådan stödjande helhetssyn på livet. Antonowsky menade att vi till stor del utvecklar vår förmåga att hantera livets upp- och nedgångar fram till tjugooårsåldern, sedan gör vi ungefär på samma sätt för resten av livet. Det håller inte teol. dr. Cecilia Melder med om. Hennes doktorsavhandling *Vilsenhetens epidemiologi – En religionspsykologisk studie i existentiell folkhälsa* visar på mer hoppfulla resultat. Avhandlingen fokuserar på de existentiella aspekterna av självupplevd hälsa och frågeställningen handlar om hur den existentiella dimensionen av hälsa - förmågan att skapa funktionella meningsbärande system att tolka livet utifrån – kan påverka människors självuppskattade hälsa.

Cecilia Melder utgår från WHO:s åtta dimensioner och använder sig av enkäter och djupintervjuer. Resultatet visar att den existentiella hälsan påverkar upplevelsen av hur man själv skattar sin fysiska, psykiska och sociala hälsa. Det finns också en ekologisk hälsoaspekt; hur man uppfattar sin relation till skapelsen kan ha betydelse för den existentiella hälsan. Att känna sig som en del av jordens ekologiska system kan i högsta grad skapa en känsla av sammanhang och mening.

Melders forskning visar också att kreativa övningar, social interaktion, och samtal som rymmer de existentiella frågorna, ger människor möjlighet att ompröva sina gamla mönster och prova nya förhållningssätt till meningsskapande existentiella strukturer. Detta innebär att vi har alla chanser att förbättra vår existentiella hälsa under hela livet 🍎

Samtalskort om existentiella frågor

Verksamhetsutvecklare Lena Bergquist, Studieförbundet Vuxenskolan, har tillsammans med teol. dr. Cecilia Melder utvecklat 24 samtalskort om existentiell hälsa. Samtalskortens frågor är inspirerade av Världshälsoorganisationens åtta dimensioner av existentiell hälsa, därför är det också möjligt att utvärdera grupper som använt korten med hjälp av WHO:s enkät. Samtalskortet är salutogena till sin karaktär och undersöker hur vi kan öka vår existentiella hälsa och våra möjligheter att få ett gott liv. Lena Bergquist har i samarbete med informatör Åke Paulsson arbetat fram den grafiska formgivningen av korten. Samtalskortet finns att köpa på Studieförbundet Vuxenskolan i Västmanland, vastmanland@sv.se, tel 021-12 80 85. Har du frågor, mejla lena.bergquist@sv.se

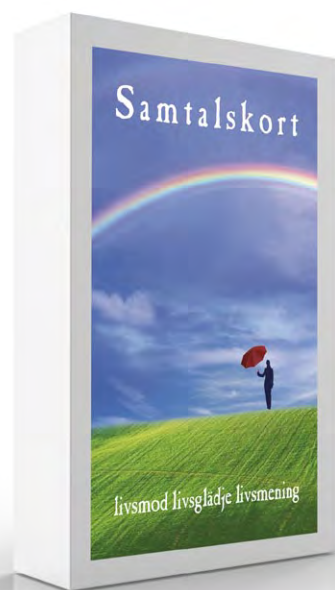
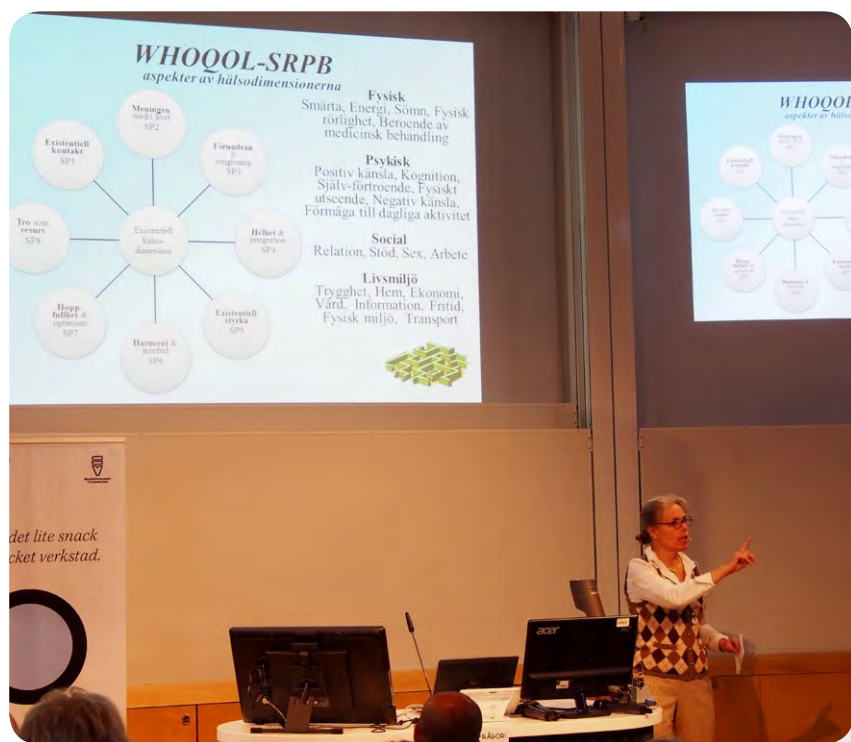

Foto: Pelle Söderbäck

Existentiellt seminarium fyllde konferenssal

Den 10 oktober erbjöds ett Existentiellt seminarium på Mälardalens högskola, det första i sitt slag i Sverige. Över 290 deltagare fyllde Mälardalens högskolas Omegasal. Landshövding Ingemar Skogö inledde. Sex föredragshållare speglade sina områden utifrån ett existentiellt perspektiv: Cecilia Melder, Teol. dr, Önver A Cetrez, lektor i religionspsykologi och forskare vid Uppsala

Universitet, Christer Sandahl, professor i samhälls- och beteendevetenskap vid Karolinska institutet, Eva Sahlin, doktorand inom ämnet grön rehab, SLU, Alnarp och Institutet för stressmedicin i Göteborg, Catrine Kostenius, bitr. professor i Hälsovetenskap, Luleå tekniska universitet samt Susanne Rolfner Suvanto, VD för Omvårdnadsinstitutet. Föredragen spelades in av informatör

Åke Paulsson, Västerås stift, och finns på Västerås stifts hemsida www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. Det Existentiella seminarieriet kom till genom ett samarbete mellan Västmanlands kommuner och landsting, Studieförbundet Vuxenskolan, Västerås stift, Västmanlands läns landsting, Samordningsförbundet, Mälardalens högskola och St Lukas i Västerås

Alla vill vara behövda

– Det är biologiskt nedärvt att känna sig behövd i en grupp!

Det menade psykoterapeuten och professorn i samhälls- och beteendevetenskap vid Karolinska institutet, Christer Sandahl, vid sitt anförande under dagen om existentiell hälsa. Hans föredrag hade rubriken "Varför mår så många dåligt på arbetet, när vi har det så bra?"

Text: Pelle Söderbäck

Rättvis lön, en säker arbetsmiljö, rimliga krav, inflytande och kontroll. Allt detta är faktorer som påverkar hur vi mår på jobbet. Men det är inte allt som behövs för att undvika stress, utmattning och sjukskrivning. Christer Sandahl pekade på riskerna med den självförsörjande kultur som blir allt starkare i dagens Sverige.

– Begrepp som rättvisa och altruism är en del av vår biologi. Därför ligger hotet av att hamna utanför som en djup skräck i oss. I en självförsörjande kultur som Sverige blir det hotet större. Och arbetsplatsen blir allt viktigare.

– Om jag inte betyder någon för någon mår jag dåligt också på mitt arbete.

Det betyder att arbetsplatsen får bära ett ansvar för breda sektorer av livet, inte bara

frågor om produktion och resultat. Arbetsplatsen blir en viktig del av existensen. Något som inte är helt enkelt.

– Känslor är viktiga för våra liv. Men arbetsplatsen har sällan utrymme för känslor även om den väcker känslor, menade Christer Sandahl. Vi behöver kunna dela känslor med varandra. Då blir vi också begripliga för varandra. Och du behöver känna när du har din gräns, och kunna uttrycka dina behov.

Samtidigt varnade han för känslor som får flyta fritt, utan någon existentiell förankring. Och han citerade den tyske filosofen Immanuel Kant.

– Känslor behöver ha en förankring i en värdering. Som Kant formulerade det; "Våga veta!" 📍

Fakta

Immanuel Kant, född 1724, död 1804, var en tysk filosof och grundare av den kritiska filosofin. Kant skrev banbrytande verk, bland annat inom områdena etik och kunskapsteori. Ett av hans viktigaste arbeten är Kritik av det rena förnuftet. Inom etiken är Kant känd som pliktetikern och för sitt formulerande av det kategoriska imperativet, vars vanligaste formulering lyder: "Handla endast efter den maxim om vilken du samtidigt kan vilja att den upphöjdes till allmän lag." (källa Wikipedia)

En båt med för liten köl

Frågor om livets mening, hopp och harmoni är viktiga för hur vi mår. Den existentiella hälsodimensionens betydelse för fysisk, psykisk och social hälsa uppmärksammas alltmer i internationella vetenskapliga studier. Det menar Cecilia Melder, teologie doktor, forskare i existentiell folkhälsa vid Uppsala universitet och lektor vid Teologiska högskolan i Stockholm. Hon var en av föreläsarna vid seminariedagen på Mälardalens högskola.

Text: Pelle Söderbäck

Internationella värderingsstudier placerar Sverige i topp när det gäller frågor om individuellt självförverkligande och betoning på personlig utveckling. Det är enkelt uttryckt upp till oss själva att fixa det som ska fixas. Något som också påverkar vår hälsa och vårt sätt att hantera livets svåra frågor:

– Stormvindar har alltid funnits, sa Cecilia Melder. Men idag har vi en mindre tydlig köl på vår farkost. Ingen tydlig förankring i

de existentiella frågorna. Det behöver inte handla om tro på en högre makt, men om någon sorts förankring i existentiella frågor. Att ta bort, eller glömma, traditionella lösningar eller livslånga erfarenheter lämnar individen i ett ingenmansland när livet drabbar:

– **När livet drabbar** oss så står vi där: Vi har ingen gammal tradition att luta oss emot. Istället får vi börja googla, börja leta.

Osäkerheten, att leva i ett ingenmansland, är inte bra för hälsan. Det vet vi från forskning.

– I internationell forskning finns ett ökat intresse för kopplingen mellan andliga, religiösa och existentiella frågor och hälsa. Det är en typ av forskning som just nu exploderar internationellt. Och den kommer i Sverige om några år:

Cecilia Melder lyfte fram WHO:s åtta dimensioner av existentiell hälsa för att kunna hantera livet och hälsan.

– Hälsa är både vad läkaren kan diagnostisera och vad individen känner; konstaterade hon.

Tillsammans med Vuxenskolans verksamhetsutvecklare Lena Bergquist har hon utvecklat 24 samtalskort om existentiell hälsa. En kortlek som också blir en passning till ett mer ångestfyllt arv från Ingmar Bergman.

– Nu går vi från att spela schack med döden till att spela kort med livet! 📍

KYRKBOK

Kyrkboken

En gudstjänstbok för barn. Innehåller bilder och korta berättelser om kyrkorummet och högtiderna. Liknar psalmboken i form och känsla.

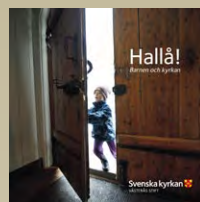
Älvskolan

Inspiration och konkreta idéer för att skapa relation till naturen och präglas av skratt, nyfikenhet, allvar och förundran. För barn 6-9 år.

Prinsessskolan

Fyra samlingar om makt, skönhet, mod och kröning. Vuxna och barn får lära sig mer om sig själva och varandra i en magisk värld. För barn 4-6 år.

Hallå, barnen och kyrkan

Sören Dalevi formulerar teologi och tankar om de utmaningar som kyrkan ställs inför i mötet med barnen.

Låt barnen komma till mig!

Med utgångspunkt från några viktiga artiklar i FN:s barnkonvention och Jesus relation till barnen i evangelierna har Västerås stift under ett antal år producerat material, utbildningar och leksaker. Dessa är tänkta att vara till hjälp och stöd i kyrkans möten med barn, skola och vårdnadshavare.

Allt material är producerat med väldigt hög kvalitet i såväl utförande, materialval som tanke.

Vi vill ge möjlighet till berättande och undervisning samt att på ett tillgängligt sätt behandla det som rör livets riter och livsfrågor som är relaterade till dessa.

Nallen

Nallen är ett enkelt sätt att för barn berätta om kyrkoårets färger och prästens kläder. Kanske sitter den i kyrkans vapenhus och välkomnar gudstjänstbesökaren med en förklaring till dagens färg. Den kan också vara den som får lyssna på barnets innersta hemligheter i kyrkbänken. Nallen är av märket Steiff och är det främsta marknaden kan erbjuda gällande kvalitet, säkerhet och tystnadsplikt.

Leksacer (stora bilden nedan)

Ett "altarskåp" där barn och vuxna kan hitta alla de saker som används i gudstjänster. Det är en pedagogisk, inspirerande och lekvänlig miljö för barn i alla åldrar. En miljö som harmonierar med kyrkorummet, dess symbolvärld och övrig utsmyckning. Här kan man klä ut sig till biskop, präst eller diakon. Man kan leka dop, nattvard, vigsel eller begravning och fritt söka sig fram i kyrkans värld.

Orgeln

Med utgångspunkt i det riktigt lilla barnets lek har vi försökt göra orgeln tillgänglig för utforskande och skapande. Med den här ljudlösa orgeln kan barnet berätta

kyrkans berättelser och komponera egna (precis som de stora mästarna). Först och främst är det en leksak för barnet som just upptäckt sambandet mellan kroppens rörelse och påverkan på omgivningen. När det lilla barnet trycker på tangenten händer något med kyrkorummet.

Orgel är framtagen av orgelbyggare Martin Hausner. Figureerna är utbytbara för att bredda antalet bilder och berättelser.

Kycklingmaman

Hönan med sina kycklingar är en bild hämtad från Matt 23:37 och Luk 15:4-7. Bilden är starkt levande i kyrkor i andra delar av världen, inte minst Palestina. Den är utmärkt att använda vid andakter med barn och för att låta barnen upptäcka ett kyrkorum eller för att berätta om Guds kärlek och omsorg. Hönan och kycklingarna är av mycket hög kvalitet. I paketet ingår en höna och tolv kycklingar, samt 10 ex av en liten bok att läsa högt ur eller dela ut till barn att läsas hemma. Boken går också att beställa separat.

Läsvärt inför Julen

Psaltaren på svenska av Eugene Peterson

(Libris 2013)

I Sverige är det kommissioner som ger ut auktoriserade bibelöversättningar. Vi läser alla samma text. Det är inte lika vanligt i andra delar av världen. I många kyrkor trängs olika översättningar med varandra. Ibland kanske förvirrande, men ofta berikande. Att översätta är alltid att tolka. Och olika tolkningar tillsammans berikar en helhetsbild.

Därför är det spännande när Libris förlag satsar på "the Message på svenska". Förra året kom Nya testamentet i den tolkning som gjorts av den pensionerade professorn i teologi Eugene Peterson. En tolkning som beskrevs med att "hans syfte var inte en översättning som håller sig så nära grekiskan och hebreiskan som möjligt, utan hans längtan var att de som hade gett upp bibelläsningen skulle återupptäcka den." Nu kommer hans tolkning av Psaltaren, bibelns stora bönbok. "Du smörjer mitt huvud i olja" läser vi i Psalm 23. För Peterson blir det "Du får mig att räta på nacken", en betydligt mer lättbegriplig bild. Här finns gott om spännande parallellläsning för den som vill hitta nya vägar in i bibeltexten ◉

Din egen väg av Patricia Tudor-Sandahl

(Libris 2013)

Att beskriva Patricia Tudor-Sandahl i några korta meningar är inte enkelt. Sociolog, pedagog, psykolog, psykoterapeut, sommar- och vinterpratörare i P1 och retreatledare på St Davidsgården är bara något av allt hon gjort och gör.

Titta man igenom den rätt långa listan av böcker hon producerat hittar man något av en röd tråd. De handlar om att förhålla sig till livet, att se livets olika epoker och att hitta en tacksamhet i det som är. Boken "Din egen väg" bygger på boken "En given väg" som kom år 2005. I ett förord beskriver hon "En given väg" som den av sina alster hon gillar mest. Om än med tvekan.

"Din egen väg" är samlad livsfilosofi och en grundtanke är att vi är ämnade till mer än vad vi tror. Vi är aldrig framme, det finns alltid något som väntar. Hon citerar till exempel förre ärkebiskopen KG Hammar som sagt att "skaparen vill mer och människan vet i sitt inre att hon är bestämd för detta mer". Det här är en bok för den som vill hitta vidare på livsvägen ◉

Utan västerländska glasögon av Richards och O'Brian

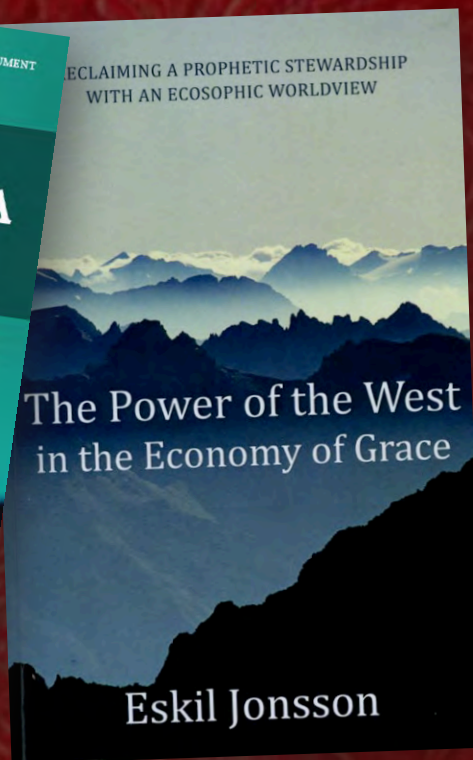
(Argument 2013)

En amerikansk teolog Mark Allan Powell, lät en klass med tolv studenter läsa berättelsen om den förlorade sonen. När de sedan skulle tolka den var det ingen av dem som förknippade sonens beslut att återvända med den hungersnöd han hamnat i. När Powell återupprepade försöket med 50 personer i Sankt Petersburg, en stad som 70 år tidigare sett 670 000 människor död av svält, läste 42 av 50 in hungersnöden som orsaken till återvändandet.

Vi läser texter; även bibliska, utifrån våra egna och utifrån våra kollektiva, kulturella erfarenheter. Det är utgångspunkten för en rolig och läsvärd bok som heter "Utan västerländska glasögon".

Visserligen är det skrivet i en amerikansk kontext, men ändå väl anpassningsbar till vår svenska kulturmiljö. Den handlar inte om bibeltolkning i sig, utan mer om de redskap vi behöver för att förstå att vi tolkar. Innan vi kan lita på att vi läser Bibeln korrekt måste vi förstå vilka antaganden och värderingar vi projicerar på Bibeln", skriver författarna inledningsvis ◉

Så länge vi lever av Peter Strang

(Libris 2013)

Döden är, även om vi alla delar den som en del av livet, ofta ett jobbigt samtalsämne. Peter Strang är cancerspecialist och professor i palliativ medicin vid Karolinska institutet. Han har bland annat skrivit flera läroböcker om vården.

I "Så länge vi lever" ger han det begränsade livet en annan dimension; "jag vill skriva

en ljus bok om hur tanken på livets korthet kan förstärka livsglädjen. Det är nu vi lever; det är nu vi har chansen". I en i sidor kort, men i innehåll längre, bok utgår han från vardagshändelser för att behandla de stora livsfrågorna; livets korthet, meningen, glädjen, kärleken.

I ett förord beskriver han sin egen drivkraft att skriva boken: "för att livet är kort och jag vill berätta om mina erfarenheter. Jag har arbetat som cancerläkare i trettio år, och också forskat kring vad människor verkligen värderar när de ser tillbaka på sina liv. Det har berikat mig och jag vill dela med mig av detta" ●

The Power of the West av Eskil Jonsson

(Resource publications 2013)

Har kristendomen ett unikt bidrag också i de allmänmänskliga ödesfrågorna? Frågan har ställts till exempel i samband med klimatfrågorna. Eskil Jonsson är ekonomie doktor och forskare i religion, ekonomi och hållbar utveckling. Han har även varit direktor för fredsforskningsinstitutet Liv och Fred i Uppsala. Han är också aktiv medlem i det ekoteologiska nätverk som biskop Thomas Söderberg samlar ett par

gånger per år i biskopsgården i Västerås. Eskil Jonssons text är en utmaning för kyrkor och tro, han ger kristendomen och teologin en plats i samtalet. Han analyserar den västerländska dominansen i frågor om religion, ekonomi och politik. En dominans som syns i ett antropocentriskt perspektiv och i en syn på världen utanför västerlandet som ett objekt för exploatering. En dominans som också legitimerats av västerländskt tolkad religion. Istället vill han lyfta fram ett ekumeniskt och profetiskt tjänarskap rotat i den grekiska oikos, hushållet. Kort sagt, ett återerövrande av en kulturellt integrerad värld byggd på fred och rättvisa. En bok för den som vill fördjupa sitt tänk i frågor som rör religionens roll och möjligheter i frågor utanför den traditionellt religiösa sfären ●

Årets julkalff!

Lingsvårdinna

Il, Falun

idrina vid Söfångärdens och Barnens församling. Söfångärdens sika alla äldre kunna en lösutäma sika av musik eller barn eller så kan man få mötas av barn en annan dag så kan huset vara fullt med barn. Här kommer till en förarrangering för sursamling eller så kan man få en julen under toppa förskole!

in inte bara kan hålla många ballor jorden sika vara en levande kyrka. Söfångärdens sika alla äldre kunna en lösutäma sika av musik eller barn eller så kan man få mötas av barn en annan dag så kan huset vara fullt med barn. Här kommer till en förarrangering för sursamling eller så kan man få en julen under toppa förskole!

Höstappelska med smultäcke

150 g smör
3 dl mjölk
Skal av 1 citron
3 ägg
2 1/2 dl strösocker
1 1/2 dl vaniljsocker
6 dl vetemjöl
3 tk. bakpulver

Ca 4 spöken - strösocker och kanel
Smultäcke
110 g kallt smör
3 dl havregryn
1 1/2 dl vetemjöl
1 1/2 dl strösocker

Sätt ugnen på 175 grader. Smält smöret och tillsätt mjölk och rivet citronskal. Vispa ägg, strösocker och vaniljsocker vitt och påsig. Rör ner den ljuvna vätskan. Blanda vetemjöl och bakpulver och vänd ner det i smeten. Häll smeten i en smörig laggarna.
Sula och kylla sapslen. Blanda strösocker och kanel. Vänd ner äppelklyfforna i socker och kanel. Lägg dem på smeten i långannan.
Blanda ihop det kala smöret med havregryn, vetemjöl och strösocker i en burke till en smulmassa. Smula massan över äppelna.
Grädda i ca 20 minuter.

Lingsvårdinna

Il, Falun

idrina vid Söfångärdens och Barnens församling. Söfångärdens sika alla äldre kunna en lösutäma sika av musik eller barn eller så kan man få mötas av barn en annan dag så kan huset vara fullt med barn. Här kommer till en förarrangering för sursamling eller så kan man få en julen under toppa förskole!

in inte bara kan hålla många ballor jorden sika vara en levande kyrka. Söfångärdens sika alla äldre kunna en lösutäma sika av musik eller barn eller så kan man få mötas av barn en annan dag så kan huset vara fullt med barn. Här kommer till en förarrangering för sursamling eller så kan man få en julen under toppa förskole!

Sonjas skink- och ostpaj

Pajlag
2 dl vetemjöl
1 dl grahammjöl
125 g margarin eller smör
2-3 msk vatten

Fyllning
50 g rött skinka
3 ägg
3 dl mjölk
1/2 kryddsalt svartpeppar
3-4 dl rivet ost

Pajdeggen blandas gläns med hjälp av matbearbetare. Tryck ut degen i en pallform. Skar skinken i små bitar. Klipp ihop äggan och mjölkten. Lägg ost och skinka och häll över det ihop vispade äggan och mjölkten.
Det finns mycket man kan smaka till en paj med. Fes, purpurlik korv av olika slag, kanel, brödsallt mm. Grädda sedan i 200 grader i ca 40 minuter.

Det här är en bok om mat, kakor och matbröd. Husmödrar från vårt stift bjuder på sina bästa recept och berättar lite om sin vardag. Här hittar du det mesta från potatissoppa till lingonrutor.

Men det är också en bok om kärlek och gemenskap. Få platser erbjuder så många viktiga och mänskligt varma möten som våra församlingar. Här samlas man för dop- och begravningskaffet, soppluncher och Öppet hus. Eller tittar in bara för att träffa en annan människa och få en kopp kaffe.

När du köper *Recept för själen* går hälften av pengarna direkt till Svenska kyrkans internationella arbets julkampanj. Till internationellt bistånd och kyrkogemenskap. Du öppnar en dörr till en världsvid gemenskap, en världsvid kyrka.

Pris endast 60:- +porto (beställer du 10 ex eller fler bjuder vi på portot)

Du kan beställa boken via Västerås stifts webshop:
www.svenskakyrkan.se/vasterasstift via telefon 021-178500.
Fakta: A5 format, fyrfärg, 52 sidor, limbunden med rak rygg.

Jonas Eek, Verbum:

Berätta de goda berättelserna!

Han kom för några månader sedan från en tjänst som stiftsteolog i Göteborg till Verbum förlag för att börja som utgivningschef. Ett av hans första projekt på det nya jobbet är att introducera begreppet "succé" i Svenska kyrkans beskrivning av sig själv.

Text: Pelle Söderbäck

– Jag fattar inte att en kyrka som i sig bär på evangeliet, det glada budskapet, har så svårt att berätta de goda berättelserna om sin egen dagliga verksamhet, säger Jonas Eek.

Är Svenska kyrkan en rörelse i kris? Det beskrivs ofta så. Även om siffror och lokala erfarenheter ibland berättar om något annat. 6,4 miljoner medlemmar, drygt 100 000 körsångare, 16 miljoner gudstjänstbesök, över 10 000 internationella ombud, konfirmandsiffror som vänder uppåt, en tung opinionsbildare i till exempel flyktingfrågor och med nya öppnare former för dop och vigslar.

– Frågan om vår självbild blev konkret för mig när jag tillsammans med Niklas Grahn i Karlstad var ute och pratade om konfirmandarbete, säger Jonas Eek. Rent faktiskt har konfirmandsiffrorna vänt upp de senaste åren. En 40-årig nedgång är bruten. Vi vet inte varför, men faktum är att det är så. – Men när vi kom ut och träffade dem som jobbar med konfirmander, en grupp så fylld av kompetens och engagemang, så visste inte ens de som jobbar med frågan att trenden vänt. Hur har vi hamnat där? Vi lever med en bild som inte är sann! Vad gör det med oss som medarbetare och vad säger det om kyrkan som organisation?

Hans frustration över självbilden födde en idé, "låt oss göra en reportagebok som handlar om kyrkans succéer". Då en tanke, nu när han som utgivningschef sitter på möjligheterna på väg att bli verklighet. I början av nästa år kommer "succé-boken" om en kyrka som vänder trenden. Boken innehåller 14 reportage om församlingar eller verksamheter som lyckats, som skapat nytt och vänt en trend. – Det handlar inte om att förneka det

som inte fungerar utan det handlar om att uppmärksamma det som faktiskt är bra. Vi ska också fokusera på den kraft som kommer underifrån, som finns i de lokala församlingarna. Kyrkan lyckas sällan när påbuden kommer centralt. Hela julevangeliet berättar om hur det kom ett dekret uppifrån men hur historien sedan tog en helt annan vändning.

Jonas Eek beskriver kyrkans stora gåva och kyrkans stora problem som "kyrkan själv". Redan evangelieberättelsen om Jesus och barnen berättar att det är de som står närmast som löper störst risk att skymma Jesus.

– Det här är den stora frågan till oss själva, till oss som är aktiva i kyrkan. När står jag i vägen? För står vi för nära Jesus löper vi alltid risken att hindra andra! I början av nästa år kommer den alltså, den första

"succé-boken". Samtidigt tillträder en mängd ny- eller omvalda förtroendevalda i stift och församlingar. Det här är en bok för dem, menar Jonas Eek.

– Det vore ju fantastiskt om biskoparna tänkte på den här tanken och sände boken som gåva till alla förtroendevalda. Det handlar inte bara om att ge dem regler och formalia, utan också ge inspiration om församlingens liv. Ett sorts "Välkomna, titta så här kan man också jobba!".

En dröm är på väg att bli verklighet för Jonas Eek. Den succé-bok han drömde om när han jobbade med konfirmandledare är på väg att bli verklighet.

– När jag tänker på boken vill jag citera Gert Fylking: Äntligen! Det är dags att vända på perspektiven och att kommunicera det 🍀

Kort om Jonas Eek

Teologie doktor från Göteborg. Disputerade i Lund i religionspsykologi; "det var receptionsstudier så jag är van att tänka ur ett mottagarperspektiv". Har jobbat mycket med ungdomar, unga ledare och konfirmander. Var tidigare stiftsteolog i Göteborgs stift och är nu utgivningschef på Verbum.

Fem punkter om kyrkans kommunikation

Vid en temadag i september beskrev Jonas Eek utmaningen i kyrkans kommunikation utifrån fem punkter;

- Medlemskommunikation är inget tillval. Vi ska berätta vad vi gör och varför.
- Allt kommunicerar. Också en tyst kyrka säger något.
- Det är dags att byta kanal. Inkarnationen berättar om en Gud som bytte kanal.
- Det handlar om teologi. Medan kyrkan vill prata om gudstjänst vill människor höra om diakoni.
- Att bli talad till är inte samma sak som att bli tilltalad.

Foto: Mikael M Johansson/Kyrkans tidning

Gröna skott på kyrkans träd

Var finns de goda berättelserna? Hur ser de ut? Magasinet frågade stiftets församlingar efter exempel på gröna och friska skott på kyrkans träd. Här är några av svaren.

Fler gudstjänstdeltagare

Ljusnarsberg. Vi har länge haft runt 35 besökare i snitt på huvudgudstjänsterna över året, men då har ju enskilda gudstjänster varit betydligt mer välbesökta och "det vanliga" har varit ett tiotal. Nu har vi haft runt 35, upp mot drygt 40, deltagare på helt vanliga gudstjänster hela våren och sommaren och det verkar hålla i sig nu i höst också. Det är delvis tack vare att många asylsökande och nyetablerade har hittat till oss men det dyker också upp nya "gammelsvenskar" som blir regelbundna gudstjänstbesökare. Kanske gäller devisen från nöjesbranschen att "folk drar folk" även oss.

Jag tror också att tack vare att vi återinförde kyrkkaffet har folk börjat prata med varandra och lärt känna varandra lite mer vilket också gör dem mer pigga på att gå. För de nyanlända är kyrkan ett utmärkt sammanhang att träna svenska i och vi har agendor på engelska också. Ett tag höll vi även sammandrag av predikningarna på engelska men just nu behövs det inte. Ytterligare en orsak tror jag är att vi alltid har gudstjänsten samma tid och i samma form (högmässa klockan elva). Det är lätt att komma ihåg och lätt att känna igen sig, något som uppskattas av både gamla och nya svenskar.

Det är framför allt de nyanlända som har barn med sig och det är i det sammanhanget som vi ser ett behov av söndagskola – dels för att göra gudstjänsten mer familjevänlig men också för att kunna hjälpa till med språkförståelsen. Riktigt hur det ska gå till funderar vi över. I dagsläget håller vi på att bygga till kyrkan med en nedre sakristia vilket ger ett avskilt utrymme att vara i. Kanske blir det så att det finns material framme, framtaget av våra barnledare, och att föräldrarna uppmanas att turas om att ta hand om barnen, kan-

ske hittar vi en lösning baserad på andra frivilliga vilket skulle vara en fördel just för språket. Det är ett roligt "bekymmer", berättar kyrkoherden Carina Särnqvist.

Fullt med barn

Torsång. Gröna skott på församlingens träd har vi i Torsångs församling. Jag arbetar som kyrkomusiker där och varje vecka har vi fullt med barn i barnverksamheten trots att det inte bor så många i Torsång. Jag leder två barnkörerna och en kyrkokör; i den yngsta barnkören Sångfågeln sjunger 32 barn, i Musikalkören för de något äldre barnen är vi 18 stycken. De brukar jobba med en musikal varje år och framföra på våren. Varje år gör vi en Lucia- och julshow med över 50 barn på scenen utklädda till snögubbar, pepparkakor, tomtar, m.m förutom Lucia med tärnor. Det brukar vara väldigt uppskattat och barnen är jätteduktiga.

Jag har jobbat här ganska många år nu och en del av barnen som gick i mina barnkörerna när de var små har utbildat sig till professionella musiker, och varje år har vi en hemvändarkonsert där ungdomarna kommer tillbaka och gör en gemensam konsert i Torsångs kyrka. Och det gör de alldeles gratis för att de känner att det är "deras" kyrka och de känner sig hemma där. På den konserten brukar det vara fullsatt till sista bänk! Vi har även en kyrkokör med 28 medlemmar, fullt med barn på både miniorer och juniorer, en ungdomsgård, öppen förskola och trivselträffar för äldre.

Tyvär är det bara statistiken på gudstjänsterna på söndagar som räknas, och då är det inte så många besökare. Men om man skulle räkna hur många som kommer till församlingshemmet varje vecka på kyrkans aktiviteter; då skulle man verkligen

se att det är en levande och grönskande församling, hälsar Helene Larsson, kyrkomusiker i Torsångs församling.

Kyrkboden ny mötesplats

Nora. Gröna skott hos oss är naturligtvis vår affär Kyrkboden som har blivit en fin mötesplats och en möjlighet att sälja rättvisemärkt, second hand och lokala varor på ett bra sätt. Vi har två fina, nya medarbetare i affären, praktikanter och flera frivilliga som Eva Marcusson ser till för affären att rulla på. Ett annat grönt skott är våra ungdomar; vi har en grupp som har stannat kvar efter konfirmationen och som känner sig hemma hos oss,

de musicerar gärna och hjälper till på olika sätt. Ytterligare ett grönt skott är vår test av dopdropin i år, vi har döpt 10 personer i olika åldrar, så vi fortsätter att erbjuda dopdropin även nästa år. Några exempel från oss i Nora med hälsning från Britta Landin, kyrkoherde.

Sommarbuss och kakor

Norrbo. Sommarbussen: I Norrbo församling finns t.ex. en välfungerande samverkan i Familjecentrum som vi alltså har samverkansavtal med. Istället för att ha eget Öppet Hus för föräldrar med småbarn finns vi med t.ex. i kommunens Öppna förskola ibland. Tydligaste exemplet på vad samverkan innebär är Sommarbussen där personal från kyrka och kommunen tillsammans ordnar

sommarverksamhet för barnfamiljer. Det är ett exempel på hur vi som kyrka kan samverka, hur vi kan bidra till ett bättre samhälle och hur vi kan hjälpa utsatta familjer utan att peka ut dem. Det finns mer att säga om detta förstås, återkom gärna.

Kak-café: Sen har vi en engagerad lokal socken i Haraker: Här finns sockenråd, syförening och kyrkokör som drivs av lokala eldsjälar. Ett exempel på vad de gör är ett fantastiskt kak-café som ordnas en lördag i fastan. Det kan vara 100 olika sorters kakor bakat av frivilliga. Man betalar entré som går till det internationella arbetet och sedan äter man så mycket man vill eller orkar. Mycket uppskattad mötesplats för alla åldrar.

Det finns också fantastisk körverksamhet i Norrbo med 7 körer i denna lilla församling och stort utbud av musikgudstjänster. Allt detta berättar tf kyrkoherden Kerstin Almegård.

Klädbytdagar och plöjning

Tillberga. Klädbytdagarna i Hökåsen har funnits drygt 15 år och har fått rejäla proportioner och genomslag. Ca 200 inlämnare, många nöjda köpare och stora summor till diakoni både lokalt och i världen är en del av vad det innebär. Bra för miljön och fångar mycket engagemang hos människor plus att det blir bra samtal över klädhögarna. Gör också en hel del för medarbetargruppens sammanhållning eftersom hela arbetslaget på 10-12 personer blir indragna.

Kyrkokören som sjöng på SM i Veteranplöjning. De har blivit en reklampelare om man så vill. De sjöng också på Julmarknaden i Tillberga som genomfördes första gången förra året som en del av ett projekt för att utveckla landsbygden "Vision Tillberga". Ännu roligare var kanske att folket önskade ett julspel i kyrkan som avslutning på marknaden och att detta med hjälp av kören också blev succé. Ett exempel på hur en "vanlig" kyrkokör på nya arenor gör kyrkan synlig och relevant, skriver Kerstin Almegård.

Musikaler och mässa

Västerfärnebo-Fläckebo. Ungdomar som konfirmerats kan bli assistenter. Då tar de ansvar i konfirmandarbetet och är med på läger, samt är ministranter i Mässan på söndagar. Vi har alltså ingen traditionell ungdomsgrupp. Verksamheten går ut på att tjäna konfirmanderna och att vara aktiv i Mässan.

Under många år har vi haft musik- och teaterprojekt med ungdomar i församlingen - inte explicit religiös verksamhet alltså. Ungdomarna har satt upp musiker (två av vilka jag har författat manus och musik, den ena om Franciskus den andra om Lucia) Även om detta mest är diakonalt har många ungdomar fått upp ögonen också för Mässan och Kyrkan som sådan. Vi har två barnkörer med totalt ca 30 barn, vilket ju är enastående på en så liten ort. Barnen förgyller i första hand Mässan, dels med egna sånger men kanske främst med att de kan mässmusiken och är delaktiga i hela firandet av det kristna mysteriet. Vår kantor Susanne gör ett fantastiskt jobb med stor entusiasm och professionalitet. Både bland barnen och i Kyrkokören, berättar kyrkoherden Mikael Nordin.

utan Katarina Ekström, eldsjäl och förskollärare" skriver kyrkoherden Kjell Gärdman i ett mail.

Träd och mattcurling

Kungsåra. Församlingspedagogen Susanne Engström mailar bland annat om dopträd och mattcurling;

Dopträdet: 2010 invigdes vårt fina dopträd som står i Irsta kyrka, gjort av smide och tillverkat av Aros Byggsmede AB. För varje barn som döps i någon av våra 5 kyrkor (*Irsta, Kärbo, Kungsåra, Björkstå och Ångsö*) hänger vi upp en glasprisma märkt med barnets namn och dopdatum. När trädet är fullt med prismor bjuder vi in dopfamiljen till en Prismagudstjänst, ca två år och varje barn får sin prisma. Därefter fikar vi i församlingshemmet. Det här är en del av vår dopstrategi samtidigt som det också är en påminnelse för församlingen att vi ständigt får nya medlemmar och att "nutid möter dåtid". Här ges också tillfälle att inbjuda familjen till Öppet Hus för små och stora.

Mattcurling: Varannan torsdag kl. 12-14 spelar ett 20-tal pensionärer mattcurling i församlingshemmet. En lång filtmatte, motsvarande isen i traditionell curling, rullas ut i stora salen och spelet är igång. Kägorna "slås" på mattan och det gäller att slå bort motståndarnas kägla och få sin egen bättre placerad. En stunds fika ingår naturligtvis också!

Eriksson, har välbesökta och omtycka klapp-och klanggudstjänster:

– Vi åkte dit och inspirerades, säger diakonen i Dingtuna, Lotten Tjäder: När vi kom hem skapade vi något liknande hos oss. I våras drog man igång i Dingtuna. Varje fredag förmiddag firas en klapp-och klanggudstjänst där församlingens musiker Anne Kristiansen har en viktig funktion. Gudstjänsten handlar mycket om glädje, musik och rytmer. Ibland kommer många, ibland färre. Någon gång deltar också den närbelägna förskolan.

I Köpings kyrka firas gudstjänsten varje fredag förmiddag. Klapp & Klang är en gudstjänst på barnens villkor med mycket sång och musik.

För barn från 0 år och uppåt tillsammans med vuxen: "Vi sjunger sånger, visor, ramsor och använder rytminstrument. Barnen får instrument att spela på, och vi gör rörelser när vi sjunger. Efteråt bjuder vi på enkelt fika/saft". Alla kan vara med. 📍

Familjecentraler

Malma/Norberg. Här i Malma församling, Kolsva, har vi precis invigt ett Familjecentrum, berättar Helena Ringwall. Här samarbetar vi med MVC/BVC/förskola/bibliotek och social- och arbetsmarknadsenheten för barnens bästa. Vi vill vara en öppen mötesplats för barn och föräldrar i vårt närområde. Även i Norberg finns en familjecentral "LärKan" som drivs i samverkan mellan landstinget, kommunen och Svenska kyrkan i Norberg. I samma lokaler som vårdcentralen finns familjecentralen med tillgång till barnvårdscentral, barnmorskemottagning, socialsekreterare, bibliotekspedagog, specialpedagog, öppen förskola samt babycafé. "Ett samverkansprojekt för tidiga insatser med ett brett stöd för barn och familjer i vår församling. Och familjecentralen hade aldrig blivit verklighet

Klapp- och klanggudstjänst

Dingtuna/Köping. En del gröna skott på församlingens träd kan vara plockade från andra församlingar och inympade i den egna verksamheten. I Dingtuna fick man höra om hur barnmusikern i Köping Anna

Foto: Helena Ringwall

Lina Abufayyad, 15 år

”Jag ville berätta det som händer där...”

Lina bor i Skinnskatteberg men är född i Gaza, den plats som brukar kallas för världens största fängelse. När hon som elev på Lindgårdsskolan i Fagersta skulle skriva en novell valde hon att berätta om ett barns upplevelse av kriget. En berättelse som till stor del är självupplevd.

Text och foto: Pelle Söderbäck

Lina kom till Sverige för sju år sedan. Började som elev på Klockarbergsskolan i Skinnskatteberg men valde att flytta över till Lindgårdsskolan, Västanfors församlings skola i Fagersta. Hon trivdes med lärarna i Skinnskatteberg men kände sig mobbad av andra elever; hon bar slöja och hon kom från ett annat land.

– Jag kommer aldrig att glömma mina lärare där. Men skriv att Lindgårdsskolan är jättebra! Här finns ingen mobbing, man måste jobba, lärarna är jättebra och det är bästa rektorn.

Det var också rektorn Anna Segerbo som sände in Linas text till en uppsatstävling hos Rädda Barnen. En tävling som Lina vann

och prispengarna valde hon att sända till barn i Gaza.

– Jag har allt jag behöver här. Men dom behöver mat, kläder och sjukvård. Det behövs stöd till föräldrar som inte har råd med sjukvård. Eller som saknar pengar för att ha råd att passera muren om ett barn behöver vård.

Linas novell handlar om barnens situation i Palestina och på Gazaremsan. En berättelse om föräldrar som förlorar sina barn, om att höra skott och bomber, om skrällen när det knacker på dörren mitt i natten.

– Mycket av det jag skriver är självupplevt, annat är berättelsen av vad som sker i Gaza. Jag ville berätta vad som händer där... 📍

Novell

Varför ska barnen känna sig rädda?

Text: Lina Abufayyad

Det var en mörk höstnatt då jag hörde ljudet av en skrikande mamma som för några sekunder sedan mist sitt andra barn, jag blev så hemskt bedrövad och sorgsen att tårarna föll ned på de torra kinderna. Jag ser barnen falla på gatorna i bitar, de ligger i trasiga ruiner och kvider! Människornas rättigheter trampas under de kraftiga skorna. Jag ser att barnen lider, jag vill stödja men det går inte, jag är beredd att mista mitt liv för att kunna rädda ett litet barn, det svider. Jag känner mig hopplös när jag ser barnen lida. Jag vill stödja med det går inte! det svider.

Världens största fängelse

kallas nuförtiden för Gaza-remsan, ingen kommer in, ingen kommer ut, murarna måste falla. Människorna behandlas

som kor. Det är så synd. Jag lindar min själ runt halsen så alla ska se att jag stödjer: Fria Palestina Fria Palestina! Det är det enda jag får ur mig. Muren måste falla till vilket pris som helst. Jag ser blodet rinna ner längst gatorna. Jag ser att Palestinierna bli nekade till trädet som växte i deras hemland, det gör ont! Det är så många fina barn som har fallit offer inför skurarna, det gör så ont att såret i mitt bröst börjar svida igen! Fria Palestina! Med mina bruna ögon ser jag hur färgen röd forsar som vatten, strömmar ner för en åker och flyter sig ut på gatorna. Det är så många som håller käft medan blodet rinner ner från gatorna. Israel begår brott mot mänskligheten, bombar skolor, dödar kvinnor, bombar sjukhus, bombar barn, tar vår mark!! Men vad fan har barnen för skyldigheter!! Barnen föds och är helt oskyldiga, varför ska de lida?! Någonting måste göras, för barnen ligger döda på gatorna i trasiga ruiner och kvider! Fria Palestina!

Jag ser hur folket blir rasistiskt bemötta på samma plats som de föddes!! Det är orättvist!! Det svider och gör ont att diskrimineras fast man är landets barn!! Ingen kommer in eller ut, gränsarna är stängda. Jag vill känna lugn och ro, som alla barn vill jag resa utomlands och vila! Jag vill känna smaken av lycka fast jag vet att jag aldrig kommer att göra det!! Ockupation!! Jag hör skotten i luften men det är tyst på planeten! Jag vill att världen ska höra i vilket kaos Palestinierna lever! Det är ingen som fördömer Israels brott mot mänskligheten! Så jäkla många år av krig, snälla Gud led oss till en lösning. Våra rättigheter nedtrampas som man trampar på myror. Något måste göras för barnen lider! Man har rätt att göra motstånd. Jag är trött på att världen inte gör något. Hur länge ska jag behöva kritisera, det gör ont i min mun och jag vill känna doften av min döende mor! Snälla Gud, hjälp de kvidande barnen!

Varför ska barnen känna sig rädda när de ska till skolan! Jag vill kunna gå i lugn och ro utan att behöva vara uppskrämd och skraj! Det svider och gör ont när jag vet, att när jag kommer hem kommer något av mina syskon ligga döende i sängen!!! Pansarvagnarna passerar gatorna som cyklar! Det känns som om att vi är djur som förs nere på jorden och fiendens flygplan är högst upp i himlen och har kontroll över oss, det skjuter bomber på oss! De bryr sig inte om det är ett litet barn som bomben kommer över; barnen är oskyldiga, "vad vill man nå"!!! Vårt folk dör men vi kommer aldrig att ge upp! När de kommer in på natten och knackar på den halvslagna dörren så får jag känslan av smärtan, jag känner igen fasan när de kommer in och vill att vi ska tömma huset, gör vi det motsatta kommer de att bomba huset med oss i det! Det gör ont att de ska föra min far till fängelse! När jag är inne i huset och hjälper mamma med att tömma alla kläder ur skåpet känner jag dundrandet i golvet, jag blir vettskrämd! Jag ser min bror stå bredvid en beväpnad soldat, jag känner mig död, jag skriker till min bror att akta sig för den beväpnade soldaten! Fria Palestina! Fria Palestina!

Jag ser bönderna tvingas lämna sina marker av fienden! Det svider; bönderna måste få föda ur marken annars lever de inte. Våra apelsiner och oliver blir stulna av fienden!! Vår mark blir stulen av de beväpnade soldaterna med hjälp av våld! Jag känner lukten av att ingen på jorden varken har ett hjärta eller känslor?? Är det ingen som har känslor eller har känslorna raderats, det finns inga goda hjärtan på jorden!! Våra bröder och systrar slaktas och våldtas, det gör ont att veta det eller känna blotta tanken!! Palestinierna torteras!

Alla barn har ett land utom jag, jag känner mig övergiven av hela mänskligheten! Jag säger till den mamman som har mist sitt andra barn att inte gråta för hennes barns blod kommer att vattna det torra Palestina! Fria Palestina! Kom igen alla Palestinier!!!

Mamma, mitt land ropar till mig. Min godhjärtade mor; gråt inte, för mitt blod kom-

mer att vattna min mark!! Mamma, jag ger mitt liv till mitt land hellre än att bli nekad! Jag hyser all min kärlek till mitt dyrbara land, Palestina! Kom igen alla Palestinier (*kraftfulla män*) gud är med er! Dundra det fria över de som har erövrat din mark! Men mamma och pappa oroar er inte, för med min tro och stenar kommer de aldrig att erövra mig! I våra ögon så blir du större, Jerusalem, varje gång en mamma med ett leende berättar om dig! I mina böcker kommer jag ihåg dig, men i mina leksaker ritas jag en form! I oss så blir vår kärlek större och större! Vi ger oss aldrig, ditt utrymme kommer aldrig att bli tomt! En oskyldig tjej ropar pappa! pappa! soldaterna dödar oss och slänger oss bort!! Fria Palestina! 🇵🇸

Arbetet med handboksförslaget: En fantastisk möjlighet att prata gudstjänst!

– Det här har varit jättespännande. Vi har haft en härlig och vacker musik. Och vi har pratat gudstjänst. Det har också varit mycket utbildning med detta. Jag är väldigt positiv.

Det säger Birgitta Lindqvist, ordförande i kyrkorådet i Falu Kristine församling, en av de församlingar som jobbat med förslaget till ny gudstjänsthandbok. Nu är det snart dags att utvärdera och lämna synpunkter.

Text: Pelle Söderbäck

I Falu Kristine valde man att jobba brett och systematiskt med handboksförslaget. Prästen Kristina Hyse valdes till projektledare och till arbetet knöts en arbetsgrupp med förtroendevalda, präster, musiker samt en diakon och en pedagog.

– Vi började med att prata igenom vilka gudstjänster vi ville ha, berättar Kristina. För vår del blev det en högmässa och en mässa. Inför första Advent bjöd vi in till en öppen kväll där vi sjöng ur och berättade om det förslag vi tagit fram.

Musikaliskt valde man den lite mer krävande B-serien till högmässorna och C-serien till mässan.

– Vi ville prova något nytt när vi nu var försöksförsamling, säger kyrkomusikern Henrik Alinder. A-serien hade vi redan provat i många år. Valet av musik bottenar i det kyrkorum vi har. Det är ett stort rum, vi har stora avstånd och vi har fina instrument.

– Och vi har bra musiker, inflikar Birgitta Lindqvist med ett leende. Medvetet valda man i Falu Kristine att med kontinuitet använda de gudstjänster man tagit fram under hela försöksåret.

– Vi ska ju utvärdera, säger Henrik Alinder. Då handlar det om att se vad som håller under lång tid.

Han varnar också för risken att ha för många alternativ och att ständigt prova nytt.

– Det är ett stort material och många serier: Mängden musik bara ökar och ökar. Alla kan inte kunna allting. Det finns en fara med för många alternativ, nämligen att folk inte känner igen någonting! Och musiken och ordningen satt sig också under året. Det som från början kände främmande blev hemvant.

– När vi använde mässan med C-serien istället för högmässan var det några som frågade varför vi bytt, kommenterar Birgitta Lindqvist. De upplevde högmässan enklare. Så visst handlar det om att använda samma ordning under en längre tid!

Arbetet har också handlat om att introducera, öva och ge stöd. Här har kören fått en viktig roll. Under hela året har man sjungit igenom musiken med församlingen strax före gudstjänsten och vid varje gudstjänst har en kör funnits med. Något som ger ett gott stöd för församlingssången. Mycket rör musiken, men Kristina Hyse

lyfter också fram allt arbete runt orden, de lästa partierna.

– Arbetet har varit jättekul och dessutom utmanade att få prova nytt. Den största utmaningen ligger i musiken men det har också varit spännande med orden. Vi har ju läst allt i förslaget tillsammans. Vilket av alla alternativ till inledningsord ska vi välja? Det har vi diskuterat ur olika perspektiv; kyrkorum, söndag förmiddag, vilka kommer, hur ser våra kollegor på detta?

I Falun har man också sett handboksarbetet som ett tillfälle till samtal och fördjupning. En lärandeprocess kring kyrkans centrum, gudstjänsten. Förutom alla andra samtal har man bjudit in till samtalskvällar: En enkel mässa i kyrkan följt av soppa och samtal på Kristinegården. Samtal med ämnen som försoning, förlåtelse och tillit. – Jag frågar mig ibland om vi hade kunnat göra mer, säger Kristina Hyse. Men saker måste få ta sin tid. Men när den nya handboken kommer, då ska vi satsa ännu mer: Ett fantastiskt tillfälle till samtal om gudstjänstens uttryck och innehåll.

Nu är det dags att utvärdera och formulera remissvar. I Falun låter kyrkorådet den grupp som jobbat med försöksåret summera erfarenheterna. Man ser det också som positivt att frågorna runt utvärderingen kom sent så att man inte under arbetets gång blir styrd av vad som ska utvärderas. Och precis som i det mesta i livet handlar det om att välja.

– Det som upplevs som platt av den ena gör att det blir begripligt för någon annan,

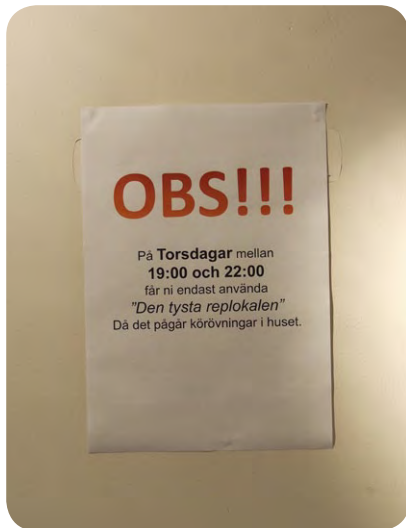

Svenska kyrkan i Falun

Ständigt öppen replokal där unga tar ansvar

Lite instrument, ett knippe sladdar och kablar, hörselskydd, ett bra bokningssystem, en jam-hub och "en gammal punkare". Det är något av vad som behövdes i Falun för att få till en bra replokal och studio i anslutning till ungdomsgården Grönan.

Text och foto: Pelle Söderbäck

Jimmy Sjögren är pedagog i Svenska kyrkan i Falun och knuten till ungdomsgården Grönan. Han har många års erfarenhet som kommunal fritidsledare och beskriver sig själv som "en gammal punkare". Jimmy trivs bra med att jobba i kyrkan, en organisation med framtidstro, visioner och resurser.

Förutom jobbet på Grönan är han också ansvarig för de replokaler som inryms i ett

ombyggt skyddsrum i Kristinegårdens källare. Här huserar just nu 5 band och 6-7 enskilda musiker; hiphopare eller elektronmusikskapare.

Lokalen är ofta öppen "vi har öppet alla dagar året om", till stor del beroende på ett bra bokningssystem. Man sköter själv sin bokning, och som registrerad har man en egen nyckelbricka för att komma in. Visserligen finns en övervakningskamera men Jimmy menar att den största anledningen att det fungerar så väl är att ungdomarna själva får ta ansvar:

– Efter 16 år i branschen som ungdomsledare vet jag att om unga människor bara får

förtroende så blir det inga problem. Dom har min mail om det är något dom undrar om, eller om det saknas något. Idéerna ska komma från ungdomarna själva och dom ska sköta så mycket som möjligt.

– Det är gratis att repa här; det är vi ensamma om i hela stan. Men vi tycker att det är viktigt att alla ska ha en möjlighet att få spela musik.

Han menar också att det är viktigt att se ungas kompetenser och idéer:

– Att säga nej när det kommer ett bra förslag är inte ett alternativ. Man ska istället försöka lösa allt dom har idéer om. Säger man nej förstör man så mycket. Vi är ju här för att dom ska få utvecklas.

Replokalen är en del av församlingens verksamhet och för Jimmy känns det viktigt att musiken därifrån också hittar in gudstjänstlivet. Här kan den nyinkafade jam-huben spela en positiv roll. Den köptes in i våras för att ge möjlighet att ha en "tyst replokal". Med en jam-hub kan varje musiker koppla in sig och själv mixa den musik de hör i sina lurar. Inga instrument hörs utåt.

– När Stora Kopparbergs kyrka stängdes under en tid blev det fler körer som övade i församlingshemmet. Det var ingen bra kombination. Ljudet från replokalen letar sig via ventilationssystemet upp i körlokalen. Därför kan vi nu ha en "tyst replokal" när det behövs.

Jam-huben kan också lösa en del av rockmusikens ljudproblem i kyrkorummet, menar Jimmy. Istället för att ljuden från gitarrer och trummor rullar runt i valven kan de mixas i jam-huben.

– Sedan är det bara att koppla in den i kyrkans ljudanläggning så får du den färdiga musiken ut i kyrkans högtalarsystem.

– Den här musiken ska också in i gudstjänstlivet. Det ger banden en möjlighet både att få spela och att delta i gudstjänstlivet 🎧

På väg mot en ny kyrkohandbok

Den 1 advent 2013 avslutades försöksåret. Nu fortsätter vandringen mot en ny kyrkohandbok. Hur känns det, hur går det? Magasinet ställde fem frågor till Mikael Mogren, stiftsadjunkt för gudstjänstutveckling.

Text och foto: Pelle Söderbäck

Hur har försöksåret varit?

Underbart. Vilken aktivitet. Hälften av stiftets församlingar har aktivt arbetat med gudstjänstutveckling runt den nya handboken. Vi hade räknat med 80 deltagare till upptaktsträffarna, blev över 600. Det har fungerat allra bäst i församlingar där också musiker varit aktiva i processen. Musiken är så viktig.

Men året har också varit en sorts framkallningsvätska för hur illa det ibland ser ut med gudstjänstarbetet och gudstjänstlivet. I allt vi har att göra blir det gärna så att gudstjänstfrågorna kommer långt ner på agendan. Nu lyftes dom igen!

Vad händer nu?

För de församlingar som varit försöksförsamlingar kan man fortsätta att vara det. Det vill säga att man kan fortsätta använda de nya ordningarna om man bara anmäler det till Domkapitlet. Men man ska komma

ihåg att den nya kyrkohandbok som förhoppningsvis beslutas 2015 kan vara helt annorlunda och omarbetad. Efter remissarbete ska kyrkomötet 2015 besluta om en ny handbok.

Vad ska man tänka på i remissarbetet?

Det är försöksförsamlingarna som ska skriva remisser. Tänk gärna runt barn, det som är bra för barn är bra för alla. Fundera kring den nya musiken och de nya texterna. Är de lätta att lära sig? Ofta är de ordrika och vi har arbetat med olika sorts musik. Alla kan inte läsa, vare sig texter eller noter. Får man ändå vara med i gudstjänsten?

Är gudstjänstutformning en fråga om individuell anpassning?

Ja, men det är också en fråga om igenkänning. En gemensam handbok i en folkkyrka uttrycker en vilja att man lätt kan känna

igen sig. Gudstjänsten kan inte bara vara prästens egen poesi och musik.

Några goda gudstjänstråd utifrån året?

En förberedd gudstjänst är en bra gudstjänst. Och en gudstjänst många förberett tillsammans är en ännu bättre gudstjänst 🍷

Ny biskop i Gloucester: Hoppas vi ses snart...

I slutet av september fick vänstiftet i Gloucester en ny assisterande biskop Martyn Snow. Via Magasinet kommer en hälsning från den nye biskopen som officiellt är biskop av Tewkesbury.

Jag är glad över att få ta plats i ett stift som har så starka band med andra stift i världen. Gloucester stift har en länk inte bara till Västerås utan också till stift i Indien, Tanzania och USA. Vi har mycket att lära av varandra och vi har mycket att dela.

Jag vigdes till biskop av Tewkesbury den 25 september 2013. Som assisterande biskop i stiftet biträder jag biskopen i Gloucester och arbetar över hela stiftet. Ett särskilt ansvar har jag för prästutbildning och för att leda en avdelning för Ministry and Mission (ungefär tjänst och mission).

Det sägs att jag är den yngste biskopen i Church of England. (Det visste jag inte om förrän en journalist berättade det för mig.) Jag hoppas att det är en fördel för mig när jag ska inspirera församlingar att jobba med unga människor. I England har vi alltför många unga som växer upp utan någon som helst kontakt med kristen tro. Därför är det viktigt att arbeta med skolan, och

att ge unga kristna en trygghet i att våga del sin tro med andra. För några år sedan arbetade jag i Västafrika och var med om att grunda nya församlingar. Min hustru som är läkare arbetade inom primärhälsovården. Vi lärde oss mycket av detta, framförallt allt möta människor av annan tro och att inse att man predikar evangeliet både genom ord och handlingar.

Jag hoppas kunna besöka Västerås inom kort och det kändes fint att möta biskop Thomas i samband med min vigning. Nu ser jag fram emot att få lära känna Västerås stift. Och till dess är ni inneslutna i mina böner.

+Martyn Bishop of Tewkesbury

Foto: Magnus Aronson/IKON

Svenska Kyrkans Unga

– En rörelse som växer

I somras tillträdde Jimmie Leimola en projektjänst i stiftet med uppgift att stärka Svenska Kyrkans Unga, värva fler medlemmar och få till fler lokalavdelningar. Vid årsskiftet tar projektet slut.

– Det har varit spännande, även om projektiden varit kort, säger Jimmie Leimola.

Text: Pelle Söderbäck

Jimmie har en bred bakgrund inom Svenska Kyrkans Unga. Konfirmand i Tomaskyrkan i Västerås, "sen var det naturligt att vara kvar, och

engagemanget växte". Började i Tomasgårdens styrelse, valdes in i distriktets internationella utskott, fortsatte med några år i distriktsstyrelsen och är sedan i augusti ledamot i den nationella förbundsstyrelsen. Svenska Kyrkans Unga är en stor ungdomsorganisation, en av Sveriges större och i Västerås stift är den växande. I skrivande stund finns ett 30-tal lokalavdelningar och 1045 medlemmar.

– Just nu är vi mitt uppe i en värvertävling. Några medlemmar till så kommer vi över fjolårets resultat på 1061. Vi har ökat två år i rad och går emot trenden, konstaterar Jimmie nöjt.

Hans projektjobb handlade bland annat om att stötta ungdomsrörelsen och för Jimmie är den kanske viktigaste frågan att därmed öka ungdomars roll i Svenska kyrkans beslutsprocesser.

– Får man till en fungerande tradition av ett Svenska Kyrkans Unga, ser att ungdomar fungerar väl och kan sitta i styrelser så påverkar det hela församlingen. Församlingen ser att ungdomar är viktiga och de får möjlighet att ta plats.

– En lokalavdelning av Svenska Kyrkans Unga ger möjlighet för ungdomar att lyssnas på i grupp. Du är inte bara en enskild församlingsmedlem.

Vilken plats har då unga i kyrkan? Jimmie menar att det är en fråga om förhållnings-sätt, och att den hanteras långsiktigt.

– På många håll får unga idag inte så stor plats. Men det handlar mycket om den kultur man har i församlingen. Att ändra mentalitet tar tid. Svenska Kyrkans Unga är ett sätt att visa att unga kan ta ansvar och i de församlingar där det finns en lokalavdelning som fungerar bra, där lyssnar man på ungdomar.

Men värdet av en lokalavdelning ligger inte bara i en bredare och mer livaktig demokrati. Utan också i att få en växtplats för unga.

– Med en lokalavdelning får unga människor del av en större gemenskap i kyrkan. Inte bara en församling utan också något som är deras eget. En plats där man får växa i tro och ansvar 🍷

Fakta: Lokalavdelningar i Västerås stift

Arboga
Avesta
Camelot (Finnåker)
Domkyrkoförs Västerås
Folkärna
Grylle champion (Falun)
Grytnäs
Hallstahammar
Hedemora
Hällefors
KTK (Kumla-Tärna-Kila)
Kungsåra
Kungsör
Leksand
Lindesberg
Mikaeli (SKUM)
Mora
Norberg
Norbo (Skultuna)
Näsby och Fellingsbro
Sala-Norrby-Möklinta
Skerike-Gideonsberg
Stiftsgården Rättvik
Sura
Svärdsjö
Säter
Tillberga
Tomasgården (Västerås)
Viksäng (Västerås, på väg in)
Änglarna Ludvika
Önsta församling (Västerås)

Starta egen lokalavdelning?

Den som är intresserad av att bilda en lokalavdelning kontakta Pia Sundström, Svenska kyrkans Unga. Telefon 021- 17 85 63.

Fakta: Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga bildades 1993 och har drygt 13 000 medlemmar i 300 lokalavdelningar över hela landet. Svenska Kyrkans Unga är en demokratisk rörelse av barn och unga, som arbetar för att bevaka barn och ungdomars intressen i Svenska kyrkan.

Svenska Kyrkans Ungas syftesparagraf

Svenska Kyrkans Unga är en demokratisk rörelse av barn och ungdomar i Svenska kyrkan. Vi vill med Kristus i centrum och med dopet som grund verka i hela Guds skapelse och vara en gemenskap i församlingen där vi får växa i tro och ansvar 🍷

GE ALLA BARN

en framtid utan våld

**GE EN GÅVA I
ÅRETS JULKAMPANJ!**

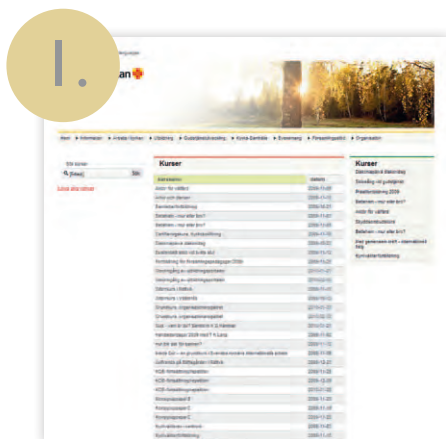
Sms:a HOPP till
72950 så skänker
du 50 kronor.

svenskakyrkan.se/julkampanjen

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

Kursanmälan via hemsidan

Alla kurser hittar du på www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. Klicka på ordet "Kurser" så kommer du direkt till kurssidan.

Välj den kurs du vill gå. Du kan sortera dem efter kursnamn eller datum.

Är det flera alternativ så välj det eller de alternativ du vill ha. Klicka sedan i "anmäl mig".

Fyll i dina uppgifter och klicka "anmäl mig". Glöm inte att kontrollera att allt blivit rätt innan du bekräftar.

Nu är du färdig. Bekräftelse får du direkt via e-post. Skulle något vara fel så kan du ringa till vår växel så hjälper de dig att ändra. Tel. 021-17 85 00

Kurser i stiftet

Här listar vi kurser för våren och sommaren 2014. Även Stiftsgårdens kurser är med. Av utrymmesskäl har vi inte tagit med all information om kurserna, den fullständiga beskrivningen hittar du på vår hemsida. www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. På hemsidan kan du dessutom sortera kurserna i datumordning eller genreordning så att du lättare hittar de kurser som passar just dig!

Diakoni i förändring

Kyrkostyrelsen har antagit en plattform för Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden. Syftet med plattformen är att beskriva motiv, principer och värden som ska vara vägledande för Svenska kyrkan som aktör i välfärden. Elisabeth Hjalmarsson från svenska kyrkan på nationell nivå inleder dagen i Lindesberg med att tala om den plattformen. Resten av dagen kallar vi "Glo och sno". Vi kommer att få träffa många exempel på diakonal verksamhet från stiftet. Goda exempel på diakoni i förändring. Utbildningen ingår i Aktör för välfärd och vänder sig till diakoner.

Tid: 14 februari

Plats: Församlingshemmet, Lindesberg

Kostnad: Ingen

Ekoteologiska dagar på Stiftsgården i Rättvik

Klimatfrågans existentiella och andliga utmaningar. Vad händer med oss när framtiden verkar hotad och hotfull?

Vi får drygt ett dygn tillsammans med föreläsningar, andakt, måltider, samtal och bibelläsning.

Tid: 7-8 februari

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kostnad: I 555 kr – I 785 kr beroende på boendestandard. Ingen kursavgift. Ej övernattande I 065 kr

Julfirande på Stiftsgården i Rättvik

En jul på Stiftsgården är en traditionell jul i gemenskapens tecken. Här väntar god mat, sång, lek och vilsam tillvaro. Tillsammans delar vi julens budskap i Enhetens kapell och Rättviks kyrka. Här ges tillfälle att mötas i alla åldrar. I vår fina miljö formar du dina juldagar utifrån det program som erbjuds.

Tid: 23-26 december

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 2 895 kr - 4 095 kr per person beroende på boendestandard, 23-26 december. Extra natt 315 kr - 740 kr

beroende på boendestandard. Barn särskilda priser

K-bok – certifieringskurs

Se stiftets hemsida för aktuell information

Konfirmandlärofortbildning 2014

Årets fortbildning har två fokusområden:

1. Fördjupning i samtalsmetodik med fokus på coachande förhållningssätt med Mia Börjesson

2. Jakten på konfirmationens teologi, teori & praktik med Mikael Mogren, Cecilia Redner, Hannes Tidare m.fl. Mikael Mogrens bok Livets

Helighet är vår utgångspunkt och löper som en röd tråd under dagarna. Dessutom: Lägesrapport;

Konfirmandassistentutbildning steg 2, Konfirmand 2013, hur har det gått med andakterna?

Tid: 14-16 januari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 500 kr - Kost och logi ingår ej utan boka direkt på Stiftsgården

Kyrksam – kyrkans nya organisations- och verksamhetsregister

Se stiftets hemsida för aktuell information

Kyrkväktaren i centrum

Många kyrkväktare efterfrågar "fördjupad utbildning". Stiftsgården i Rättvik

erbjuder sedan flera år en kurs som a) hjälper kyrkväktaren till en bättre förståelse för kyrkans tro, tradition och historia;

b) förmedlar erfarenheter av möten med människor i både glädje och kris och vardag;

c) visar på vägar till egen inre växt.

Kyrkväktaren må vara anställd för olika praktiska uppgifter: Men - oavsett "inre" eller "yttre" tjänst - kyrkväktaren är också en medarbetare i församlingens arbetslag som i sin tjänst möter människor med frågor om kyrka och tro

Dagar för förtroendevalda

En utbildningsdag för alla förtroendevalda

Att bygga församling

Biskop Thomas Söderberg

Vilka möjligheter vi har!!!

Stiftsprost Ola Söderberg

Barnkonsekvensanalys! Hur då?

Stiftskonsulent Ulla Brobäck

Lördagen den 15 februari kl 10-16

Kyrkbacksgården, Västerås

Lördagen den 1 mars kl 10-16

Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 300 kronor.

Anmälan: på Västerås stifts hemsida/intranät, "kurser"
internwww.svenskakyrkan.se

och människor i behov av att med någon dela tankar om sin livssituation.

Tid: 25-27 mars

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 975 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 615 kr – 3 075 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 635 kr + kursavgift 1 975 kr

Kyrkvård i andakt och bön - kyrkvårdsutbildning

Att vara kyrkvård/gudstjänstvärd är en mångskiftande uppgift. Kyrkvården är i många sammanhang något av församlingens ansikte utåt. Stiftsgården i Rättvik erbjuder utbildning/fortbildning för kyrkvårdar och gudstjänst-vårdar. Vi ger fem olika delkurser. Deltagande i samtliga fem kurser ger en solid grund för tjänst i ett av vår kyrkas kanske äldsta uppdrag. Självfallet måste man inte delta i hela serien av kurser. Du väljer fritt vilka du har behov av. De olika delkurserna återkommer varje år. Denna delkurs ges också den 5-7 december 2014.

Tid: 16-18 maj

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 975 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 345 kr – 2 805 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 365 kr + kursavgift 1 975 kr

Kyrkvård i Guds tjänst - kyrkvårdsutbildning

Att vara kyrkvård/gudstjänstvärd är en mångskiftande uppgift. Kyrkvården är i många sammanhang något av församlingens ansikte utåt. Vi ger fem olika delkurser. Denna delkurs ges också den 14-16 november 2014.

Tid: 2-4 maj

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 975 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 345 kr – 2 805 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 365 kr + kursavgift 1 975 kr

Kyrkvård i och med församlingen - kyrkvårdsutbildning

Att vara kyrkvård/gudstjänstvärd är en mångskiftande uppgift. Kyrkvården är i

många sammanhang något av församlingens ansikte utåt. Vi ger fem olika delkurser. Denna delkurs ges också den 17-19 oktober 2014.

Tid: 14-16 mars

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 975 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 345 kr – 2 805 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 365 kr + kursavgift 1 975 kr

Kyrkvård i Svenska kyrkan - kyrkvårdsutbildning

Att vara kyrkvård/gudstjänstvärd är en mångskiftande uppgift. Kyrkvården är i många sammanhang något av församlingens ansikte utåt. Vi ger fem olika delkurser. Denna delkurs ges också den 19-21 september 2014.

Tid: 7-9 februari

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kostnad: 1 975 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 345 kr – 2 805 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 365 kr + kursavgift 1 975 kr

Kyrkvårdskurs för nya kyrkvårdar

Att vara kyrkvård/gudstjänstvärd är en mångskiftande uppgift. Kyrkvården är i många sammanhang något av församlingens ansikte utåt. Vi ger fem olika delkurser. Denna delkurs ges också den 25-27 april 2014.

Tid: 24-26 januari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 975 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 345 kr – 2 805 kr/person beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 365 kr + kursavgift 1 975 kr

Pilgrimsdygn på Stiftsgården i Rättvik

Livets helighet. Pilgrimsdygnet är till för att samla alla goda vandrarkrafter så fler vet om vad som arrangeras i olika församlingar; skapa nätverk mellan varandra och öka känslan av att vi är många som vandrar mot samma mål. Även ni som är i startgroparna har mycket att hämta av detta dygn. Som inspiration kommer ni att få Gabriella Mellergårdhs bok "Pilgrimsträdgård" och Mikael Mogrens bok "Livets helighet".

Tid: 31 januari – 1 februari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 250 kr - kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 1 210 kr – 1 440

kr/person beroende på boendestandard.
Kostnad för ej övernattande: 720 kr + kursavgift 250 kr

Prästfortbildning 2014

Tid: 16, 17 och 18 september

7, 8 och 9 oktober

28, 29 och 30 oktober

Mer information om fortbildningsdagarna kommer!

Plats: Plats meddelas senare

Kostnad: Ingen

Samling kring äldrefrågor

Sveriges befolkning blir allt äldre. Hur tänker vi i kyrkan kring detta faktum?

Ser vi äldre som en belastning eller en tillgång? Hur kan vi arbeta diakonalt med äldre i framtiden? Borde kyrkan bygga äldreboenden och trygghetsboenden för att hjälpa till att möta behoven?

Tid: 16 januari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: Dagen ingår i Aktör för välfärd och är kostnadsfri för församlingsanställda i Västerås stift, 400:- för övriga, inklusive kaffe och lunch.

Sibelius notskrivningsprogram

Notskrivningsprogrammet SIBELIUS 7. Tag med egen bärbar dator (om Du har, med notskrivningsprogrammet SIBELIUS 7) samt klaviatur om Du har. Det finns också tillgång till lånedator och klaviatur. Claes-Bertil Nilsson är kurslärare.

Tid: 20 januari

Plats: Västerås Stifts Musikcentrum, Västerås

Kostnad: 1 500 kr - Lunch, resa och ev. boende tillkommer och ordnas av deltagarna

Stöd för vuxna i sorg

7,5 högskolepoäng. Sorgens processer och nytänkande i stödgruppsarbete. Den här utbildningen vill ta vara på ny- och helhetstänkandet kring stödgruppsarbete och applicera detta på ett vuxenperspektiv. Det finns ett behov av att vidga det traditionella sorgegruppsarbetet samt att öka möjligheten för människor mitt i livet att mötas i delaktighet och stöd i sorg. Kursen riktar sig till personer som har erfarenhet av att leda samtalsgrupper för vuxna i sorg och vill utveckla sin förmåga. Kursen riktar sig till personer som har ett intresse för att starta stödgrupp för vuxna i sorg. Kursen riktar sig till personer som söker verktyg för att stödja sörjande.

Tid: Kursdagar: 23 januari, 6 februari, 20

februari, 6 mars och 20 mars

Plats: Högskolan Dalarna, Falun. Vid ett tillfälle i lokaler på Falu lasarett

Kostnad: 4 500 kr - Kurslitteratur tillkommer

Social redovisning

Social redovisning är en metod för att planera, mäta och utvärdera den sociala verksamheten i en organisation. Kursen tar upp huvudprinciper och motiv för social redovisning och hur man kan koppla denna till upphandling. Utbildningen ingår i Aktör för välfärd och är kostnadsfri för församlingsanställda.

Tid: 3 april

Plats: Västerås

Upphandling och anbudsförfarande

Allt fler tjänster och verksamheter i vårt samhälle upphandlas. Också kyrkan och andra ideella aktörer kan finnas med och konkurrera i vissa upphandlingar. Det kan gälla allt från diakonala insatser till parkskötsel och servering. Men då behöver vi veta hur det går till och hur man säljer sitt mervärde som ideell aktör. Utbildningen ingår i Aktör för välfärd och är kostnadsfri för församlingsanställda.

Tid och plats: meddelas senare

Utbildning i socialt företagande

Många av dem som inte passar på den vanliga arbetsmarknaden behöver få komma in i ett meningsfullt sammanhang. I ett socialt företag jobbar människor med 100 % av sin förmåga. De producerar varor och tjänster som andra har nytta av. På köpet känner många att de får sitt människovärde tillbaka. Utbildningen ger kunskaper i att starta och driva sociala företag, i eller utom församlingens regi. Utbildningen ingår i Aktör för välfärd och är kostnadsfri för församlingsanställda.

Tid och plats: 4 dagar Stockholm och Rättvik. 26-27 mars och 6-7 maj.

Verksamhetsutveckling

Den här kursen ges inom ramen för Aktör för välfärd och vänder sig till dig som vill ha hjälp att utveckla en redan existerande verksamhet eller som har en väl förankrad idé till ett nytt projekt eller en ny verksamhet. Kursen vill ge byggstenar för att komma vidare i det konkreta arbetet och blandar teori och praktik. Begränsat deltagarantal ger möjlighet till nära coaching. Utbildningen ingår i Aktör för välfärd och är kostnadsfri

för församlingsanställda.

Tid och plats: 3 dagar Stiftsgården i Rättvik 3-4 februari + annan plats 10 mars

VisPop – Kör

En materialdag där vi går igenom Vispop - Kör, Vispop - Kör 2 och Trestämt - SAB. Efter årets sjöviksdagar framkom önskemål om detta och nu finns erbjudandet. Micke Winterquist som skrivit arren i böckerna leder oss och kan tala om hur han tänkt, visa pianokomp som passar samt svara på era frågor. Ni beställer kursmaterialet själva på Notfabrikens hemsida eller direkt via NotPoolen.

Tid: 9 januari

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 10 januari

Plats: Västerås, lokal meddelas senare

Kostnad: 500:- Kurskostnad + lunch och fika.

Nyttigheter

Inspirationsdagar inför arbetet med församlingsinstruktionen

Arbetet med instruktionen är tänkt som en process där många engageras. Västerås stift kommer under 2014 att erbjuda en rad seminariedagar. I det material som nu presenteras, och kommer att skickas till samtliga församlingar, finns de olika teman som erbjuds som stöd för arbetet med församlingsinstruktionen. En broschyr med fullständig information kommer efter nyår.

Alla seminariedagar är 10-16. Kaffe serveras från kl 9.30. Priset för en seminariedag är 400 kr/person inkl kaffe och lunch. Anmälan görs på Västerås stifts intranät eller hemsida, tryck på knappen "Kurser". Har du frågor om seminariedagarna kontakta Ulla Brobäck, ulla.broback@svenskakyrkan.se, tfn 021-17 85 37.

- Gudstjänst.nu Rättvik 29 januari
Hur jobbar vi med gudstjänst? En dag om gudstjänstens utmaningar och möjligheter.
- En liten kula över bara Dalarna? Mora 13 feb
Vad betyder mission det i det lokala församlinglivet
- Teckenspråk i församlingen Kyrkbacksgården 19 feb
Hur blir döva en naturlig del av Svenska kyrkans verksamhet?
- En liten kula över bara Västmanland? Finnåker 20 feb
Vad betyder mission det i det lokala församlinglivet.
- Vem säger de att jag är? Falun 27 feb
En dag om UNDERvisning och lärANDE.
- Omvärldsanalys & framtidsspaning Kyrkbacksgården 4 mar
Dagen ger en översikt över verktyg för att göra en omvärldsanalys
- Omvärldsanalys och framtidsspaning Borlänge 5 mar
Dagen ger en översikt över verktyg för att göra en omvärldsanalys
- En hållbar kyrka för framtiden Avesta 20 mars
Kyrkans roll i miljöarbetet för en hållbar framtid.
- Församlingen i välfärden Mora eller Finnåker 25 mar
Vart är vi på väg? Och var vill vi?
- Teckenspråk i församlingen Himmilsgården Djurås 26 mar
Vilket ansvar har församlingen för döva och övriga teckenspråkiga?
- Vem säger de att jag är? Nora 27 mar
En dag om UNDERvisning och lärANDE.
- Gudstjänst.nu Köping 31 mar
En dag om gudstjänstens utmaningar och möjligheter.
- Att möta framtiden Mora 1 apr
Erfarenhet av utvecklingsarbete inom idéburna organisationer.
- Diakonins möjligheter Kyrkbacksgården 2 apr
Hur tar kyrkan vara på sin specifika kompetens och sin unika plattform?
- Diakonins möjligheter Rättvik 3 apr
Hur tar kyrkan vara på sin specifika kompetens och sin unika plattform?
- Barnkonsekvensanalys i arbetet med församlingsinstruktionen Mora 9 apr Grundkurs i Barnkonventionen.
- En hållbar kyrka för framtiden Ludvika 10 april
Kyrkans roll i miljöarbetet för en hållbar framtid
- Församlingsinstruktioner ökar antalet konfirmander Borlänge 7 maj Vi ger dig verktyg som främjar konfirmandarbetet med hjälp av församlingsinstruktionen.
- 5 möjligheter och ett hot - en mångfaldens mosaik Sparven i Västerås 14 maj Hur blir de språkliga minoriteterna synliga, erkända och delaktiga i församlingen?
- Att möta framtiden Finnåker 24 sep
Erfarenhet av utvecklingsarbete inom idéburna organisationer.
- Barnets rätt till andlig utveckling Sala 25 sep
Skåpet "Leksacer" är en väg in i kyrkans och gudstjänstens värld.
- Församlingen i välfärden Nora 14 okt
Vart är vi på väg? Och var vill vi?
- Det kyrkliga kulturarvet Rättvik 15 okt
Fastighetsförvaltning och inventarier.
- Det kyrkliga kulturarvet Lindesberg 22 okt
Fastighetsförvaltning och inventarier.
- Det kyrkliga kulturarvet Finnåker 5 nov
Fastighetsförvaltning och inventarier.